

Антон Оруш

МОНЕТАРИУМ

София, 2014

Забележка: Това е *комедийно художествено произведение*, а не *фотографиране на действителността*. Имената на действително съществуващи лица и места са променени. Ако някъде се споменават запазени марки, то те принадлежат на своите съответни праводържатели.

Тази книга достига до Вас със съдействието на

www.newleader.bg

ПРОЛОГ

Огромната монетарска империя стана известна за широкия свят едва в най-ново време, а китайската стена, която досега отделяше тази неизмерима „държава в държавата“ от останалата земя, се отваря твърде бавно. На пръв поглед, добре е известно за Монетариум, за живота, обичаите, нравите, бита, културата, поминъка, добродетелите и пороците на монетарите. Но има още много неща, които са и ще останат дълго време тайни за нас. Това е така и защото самите монетари не разкриват особено много. Последователите на Теодор Паничков изобщо са мълчаливи и дори в неформална обстановка не казват какво става зад стените на крепостта им.

По-достъпни за външния посетител нещата стават само в съвсем редки случаи. Така например...

I

„Драги потребители на Българския технически музей, очаква се музеят по история на радиото към сайта да бъде открит в началото на следващата година“. Това съобщение се появи в началото на деня във форума на горния сайт. Потребител с псевдоним Rado беше редактирал мнението три пъти, а грешките вътре пак си оставаха неизчистени.

Rado беше най-големият колекционер на стари модели радиоапарати (т. н. сандъци) във форума. Но за разлика от Колекционера - админа на форума - Радо го интересуваха не само ретротехники родно производство, ами всякакви.

Радо беше висок, плешив човек, около 30-35 годишен, с черни очила и скъп на вид ланец. Точно сега седеше пред лаптоп в съвременно наредена дневна, цъкаше разни сайтове, пиеше енергийна напитка, а до него се мъдреха два смартфона.

„*Монетариум Банк > Кредити > Колекционерски кредит „Сандък +“ | Monetarium Bank Website*“ – изписа се на заглавната лента на брауъра. Илюстрацията показваше ухилен колекционер, седнал пред вход на пещера, в която бяха набухани един върху друг не чували с жълтици, а предвоенни радиоапарати. „*Монетариум Банк Ви предлага нов, революционен продукт – колекционерски кредит, ориентиран максимално към колекционерите на ретротехника. Със „Сандък +“ Вие ще можете да сбъднете своите колекционерски мечти. Ние ще Ви отпуснем изгоден кредит, за да закупите сандъка на живота си. Кликнете тук за повече сведения*“. Радо цъкна, сайтът зареди нова подстраница, в която илюстративният колекционер вече беше влязъл в пещерата и вдигаше едно от радиата, за да види какво се крие под него. „*С уникалната за страната промоционална лихва в размер на 6 % - с максимален срок от цели 10 г.! - „Сандък +“ е без конкуренция, а всъщност той няма и нужда от такава. Това ще промени начина, по който Вие сандъкирате. Просто посетете най-близкия клон на Монетариум и получите своя колекционерски кредит. „Сандък +“! За един сандък в повече!*“ – завършваше описанието.

Монетариум беше много голяма банка в града и се намираше на всеки ъгъл.

Радо не се колебаеше повече.

А във бе хубав пролетен ден. В Университетското – може би най-забележителното представителство в Центъра - се провеждаше ритуалът по отваряне на служебен софтуер. Зад бюрата се виждаше голям транспарант с емблемата на Монетариум – две нееднакво дълги преплетени светкавици, които образуваха грамадно разкрячено М, после идваше годината **1931** и отдолу слоган: *За деня след утре.*

- Еее, не можах ли да оставят стария Монетариум, какво е това сега, тоя зарежда по пет минути! – вайкаха се от едно бюро. На екрана вече от няколко време стоеше син банер с няколко жълтички на него и надпис:

Монетариум ЕКСПЕРТ 12.1

(с) 1991-2009 НИД към Монетариум Банк

Всички права запазени!

- Трябва да почакаш малко, човече, това е тежка програма, с голяма база данни – някой успокояваше топката.

- Каква база данни, какви пет лева, оня, старият, правеше същото, а зареждаше два пъти по-бързо, нали го помня!

Чу се шум от отваряне на врата. Радо влезе и се отправи навътре, накъдето сочеше висящата картонена табелка: „Кредитен отдел“. Седна, разположи се, без да е поканен, и сложи ръката си така, че да се вижда другият ланец – този, който му беше на китката.

- Здравейте. Значи, става дума за колекционерски кредит, а не за разни там Джеръмита, както вероятно си мислите. Разработил съм проект за музей на радиото с неколкостотин експоната и придружаващи носители на информация. Такова нещо досега не е правено у нас – и без въобще да се интересува дали го слушат, Радо извади

от папка няколко листа, като част от тях бяха триизмерни графики на как ще изглежда бъдещият музей.

- Доколкото разбирам, вие се интересувате от нашия революционен продукт собствена разработка „Сандък +“? Имайте предвид, че той също се изпълнява по европейска програма - „Развитие на колекционерските проекти в България 2007-2013“.

- Да, всъщност именно. Така нареченият *евросандък*.

- Ами добре тогава. Кажете ни нещо повече за себе си. С какво се занимавате?

Радо като че ли това и чакаше, веднага заговори с апломб:

- Ами моят бизнес е твърде голям, разгърнат и перспективен. Оунър съм на фирма „Файър пръдакшън“, специализирана във вноса и разпространението на мощни пиротехнически материали и средства в голям мащаб.

- А как се наричате?

- Радо.

- Моля?

- Радо – повтори крупният вносител със самоувереността на всеки глупак.

- Радо чий? Дайте лична карта.

Перспективният бизнесмен това и направи.

- А! Много странна снимка.

- Нали? Изглеждам загадъчен...

- Ами не точно, но както и да е... Така, сега да оправим документацията.

След като Радо изчете и се подписа бавно-бавно под редицата документи за кандидатстване, дойде време да тръгва.

- Един момент... Искам да питам нещо. Вие чували ли сте за „Файър пръдакшън“?

- Никога през живота си.

- Та ние сме толкова мощни! Ние сме шампиони! Ние сме навсякъде!

В отговор служителката зацъка нещо на клавиатурата и демонстративно запревърта със скрол бутона, като че четеше отвесен списък.

- Запитах ви нещо... – продължи Радо.

- Да, именно това търся сега... но като гледам, в Топ 100 на „Форбс“ Ви няма, така че не виждам какво е необходимо да говорим по-нататък.

Браво, Монетариум, браво, машина! Ето това беше начинът да се оправя човек с Радовци!

- Ах, вие... вие още нищо от мен не сте видели! – изсъска Радо, дори не рече „дравиждане“ и стана от стола.

След няколко часа, когато денят свърши, основна тема в Монетариум беше неговото посещение.

- Значи просто оная му снимка на личната карта... цепи мрака и кърти де шо мивки има, мяза на някакъв криминално проявен – отбелязаха от кредитния отдел.

- Така е. Още щом го видях, ми стана ясно, че нещо ненормално има в него. Тия изцъклени очи, като на наркоман... мернах го само за малко, но ми се струва, че за момент ги видях изпод тъмните му цайси. Които впрочем не са кой знае какво – пише **Ralf** Lauren, а не **Ralph** Lauren, както би трябвало да бъде.

На това бюро имаше табелка: „Вас Ви обслужва: самата Велизара Спасова“. Е, денят беше свършил, така че в момента Велизара громеше Радо, докато се опитваше да отвори програмата на кината на смартфона си.

- И знаеш ли какво казва? Аз го питам с какво се занимава, а тоя вика, как сме можели да не му знаем фирмата, та те били сега шампиони по там някакви, абе... тия, пиротехниките разни.

- Да бе... шампиони, сигурно, има си хас и да е от „новите шампиони“ даже, шо не го пита, да видим каква муцуна щеше да направи, а?

- Аз го питам как се казва, той – „Радо“. Радо - като че каза Роналдо!

- Естествено. Та той е единствен и неповторим! Божкее, а България на такива като тях разчита!

Велизара безпощадно опустошаваше авторитета на Радо, като че ли той я беше смъртно оскърбил.

Самият Радо обаче нямаше и понятие от това. Напротив, сега той беше твърде превъзбуден от приятни емоции във връзка с кредита на музея, който почти сигурно щеше да получи. Избра някакво кафене, поръча си бира. Телефонът му извънтя.

- Да, моля?

- Бате, ти сега какво правиш?

- Ами подадох документи за кредита на музея – произнесе Радо, чакайки да види какво впечатление ще направи.

- Ама кой, „Сандък +“ ли?

- Да де, то друг няма.

- Е как да няма? Има Алфа Сандък.

- Каквоо? Какво е това?

- И Мега Колект има, ма името му е малко тъпо.

- Абе какво ме интересува името бе, какви са тия, защо нищо не знам?

- Ма откъде аз пък да знам? Сигурно лошо си търсил.

- Чакай сега... – Радо се почувства пропаднал. – Какви са условията на този Алфа Сандък? Лихвата, сроковете, какви изисквания имат? – въпросите се редяха с инквизиторска тираничност, като някакъв следовател. Човекът отсреща вероятно вече беше забравил за какво въобще се е обадил.

- Ами... за лихвата мисля, че беше 5,5 % на Алфата, за друго не знам.

- Ааа! Ама тия сега пишат 6%! Още не са ме одобрили, ама...

- Е бате, ти понеже само Монетариум, та Монетариум... има и други места – леко подигравателно рекоха отсреща.

- Е как беее!!!

И беше прав да се ядосва. Всъщност, този път фенщината му беше изиграла лоша шега, както се казва. В желанието си да работи точно и непременно с Монетариум за големия си проект, той не беше написал в търсачката „колекционерски кредити“, а „Монетариум колекционерски кредити“. Както казваше навремето една поговорка - „Сакам нещо да те питам, ама отговорот да биде „да“.

II

Опашката в клона растеше ли, растеше. Пенсионер беше седнал на едно от бюрата из помещението и явно още загряваше къде се намира. До него се виждаше празна стъклена купа.

- А! Няма бонбони! – възкликна изненадано дядката¹.

Отвън спря тежък джип, и то не там, където се спира. Вратата се отвори, излезе гологлав дебеланко с пура и се отправи към входа. Между другото, пропуснахме да кажем, че това беше представителството на един от главните булеварди. На стената срещу гишетата се виеше дълга картонена табела: *„ИНДИВИДУАЛНИЯТ ПОДХОД И ЧЕЛНИЯТ ОПИТ – ОСНОВА НА НАШИЯ НАПРЕДЪК!“*

Човекът влезе и огледа обстановката. После се насочи към кредитния отдел, където в момента клиенти нямаше.

- Добър ден!

---

¹ Напълно действителен случай! Станало е в Университетското представителство някъде през лятото на 2013 г. Бел. ав.

- Добър ден, г-н Михайлов! – отговориха му отсреща, станаха му на крака, че и метан му направиха.

- Бих искал да знам дали са постъпвали документи за кредит на Филип Радев - за КК „Сандък +“.

- Филип? Не. Вчера само един човек е подал документи за такъв кредит. Той е Радо... Радослав Комитски.

- Хм? Дайте ми някакви данни за него.

- Ами квартал Текстилен комбинат, бл. 23, ет. IV, ап 12.

- ОК, добре.

- Защо, някакъв проблем ли има?

- Не, просто извършваме едно разследване на Филип Радев, може да се окаже, че... но впрочем това вас не ви интересува. Приятен ден и успешна работа!

- Благодаря, г-не, подобно – и отвореният показно прозорец на Монетариум Експерт 12.1 беше веднага минимизиран.

Михайлов излезе от въртележката направо на булеварда, а тя вече пропускаше следващия посетител - редовен клиент, но сега беше видимо тъжен.

- Добър ден. Как сте? – усмихна се Велизара.

- Ами... ох, може би ще ме махнат от работа заради едни такива снимки във Фейса.... Жена ми не ми говори. А, и ме глобиха в 176.

- Само ядове значи. То и превод нямате... какво да Ви кажа – за глобата сега, станалото станало, но занапред може и да измислим нещо. Аз лично сега нищо не мога да сторя, но ще предам на г-н Михайлов.

- Е той какво ще направи?

- Аз не мога да знам какво ще предприеме уважаемият колега, но мисля, че при следващия такъв случай ще бъдете значително улеснен. Финансите са домакински сметки, но... в много по-големи мащаби. Довиждане засега.

- Велизарче, какво пак?... – запитаха отдясно, след като човекът си тръгна.

Дяволита усмивка пробяга по лицето на Спасовица.

- Ще види той... как се става тука бюро за оплаквания. Само, само да потрябва да го глобят още веднъж!

Въртележката направи 45 градуса. Влезе гологлаво младежче с дебел том в ръка. Адам Смит - „Богатството на народите“

- Моля, заповядайте! – подкани Спасова. „Офф... куцо и сакато banker да става“

Младият човек седна, извади лична карта и демонстративно тупна тухлата на бюрото.

- Вие кой курс сте в нашия университет? – усмихна се Велизара.

- Първи!

- Ясно... затова го четете тоя. Знаете ли, отсега да Ви кажа – зубрете си го там, защото Ви го искат, но иначе да знаете – тоя нищо не е направил, той е пълна нула! Всичко е преписал от Ибн Халдун, един пак така философ по всичко от XIV век. От „Встъплението“ му. И оттам нататък – понеже нали английският е по-говорим език, та Адама е станал известен.

- Ама... вижте сега, нали той е бащата и майката на икономиката? – запелтечи студентчето, а Велизара се изхили:

- Хо-хо-хоо, докоснат от Великия дух! Бащата и майката! Той по-скоро е вторият баща и мащехата на икономиката, ама както и да е. Стои, защото не може то така – 250 години да влиза в програмите и изведнъж – айде, оп! – и да го махнат. Зубрете го там, но нали Ви казвам – бай Ви Адам Смит е пълна нула, само се е взимал насериозно. Много по-добър е Ибна – арабинът.

После Велизара загледа съжалително първокурсничето:

- Ама вижте.. сега, това да не вземете да го разправяте насам-натам, а? Аз Ви го казвам да го знаете, да не вярвате сто процента на всичко, което чувате и виждате... Ама чакайте, какво Ви става, нали щяхте работа да вършите?

Момчето стана и рече обидено:

- Не исках да ми говорите това. Лек ден Ви пожелавам!

Велизара все едно че гледаше интересен научен опит.

- Как мислиш – обърна се наляво – как мислиш, аз дали току-що не убих всичко детско в него? Ама много е кекаво това младото поколение!

Съседното бюро обитаваше „самата Витошка Илиева“, една смугла хубавица, дето само сви рамене.

- Я... – Спасовица протегна ръка да хване някакъв брой на „Политика и икономика“, който някак беше попаднал през обедната почивка.

- Моля? В следващите осем години ще получим над десет милиарда от Европейския съюз? Айй, чудо голямо. Велико! А защо... защо никой не говори колко внасяме? Всяка година над 600-700 милиона, варира според БВП! А за НАТО дори не можем да си платим тази година вноса! Кой пише толкоз едностранчиво? А, Росен Танчев, разбира се! Ще види той... само да имам малко време тия дни.

- Какво ще го направиш? – запита Витошка.

В отговор Велизара отново се усмихна хитро-хитро.

- Гласът, който те вика.

- Моля? Не разбирам.

- Гласът, който те вика.

III

Беше събота, още далеко от съмване, когато на малка тъмна уличка, разположена в централната част на града, се чу протяжно скърцолене на входна врата. От пететажна кооперация излезе човек, облечен с три ката дрехи върху си. Забърза с

удвоени крачки към спирката на Трамвайния площад и пресече кръстовището на диагонал – така, както никога не се пресича.

Редки таксиметрови коли минаваха по заспалите булеварди. Градът още не се беше събудил, така че тракането на идващия трамвай се чу, преди той самият да може да бъде забелязан. Човекът се качи. Попътува две спирки, след това на кръстовището с един булевард с твърде дълго название смени трамвая с раздрънкан автобус.

Това беше в северозападната част на града.

В същото време, на около тридесетина километра от това място, Драгомир Банев се сепна в съня си и се събуди.

IV

Готфрид Хердер² беше малък квартал, разположен в южната част на града, в административен район, наречен на несъществуващо вече държавно предприятие. Кварталът се състоеше от нови, малки четири- и пететажни кооперации в ярки цветове, издигнати по време на двата строителни бума след 1990 г. В една от тези сгради, живееше известният физик д-р Драгомир Банев, направо млад гений, бъдещият (без съмнение) български лауреат на Нобел³. Блокчетата бяха до голяма степен еднакви, но в партера на Драговия имаше каса на топлоразпределителното дружество, а на звънеца беше изписано: Dr. Dr. Baneff (с два пъти F, като спукана гума - „ффф...“). Драго работеше в Европейския център за космически изследвания. Добре дошли на ул. Манастирска лоза № 5.

Точно в този момент Драго Банев така и така не можеше вече да заспи. Лаптопът му беше на нощното шкафче, изключен късно през нощта, защото геният беше гледал до късно „Рицари, каубои и крокодили“.

---

² Готфрид Хердер (1744-1803) - германски философ, поет, литературен критик и богослов. Свързан е с идеите на Просвещението. Наричан е „бащата на културния национализъм“. Явно кварталът на Драго носи името на Хердер. Бел. ав.

³ Нек`къв там... вечният вундеркинд, разбираш ли. Бел. ав.

Часът беше 5:32, Драго установи това, след като докосна екрана на смартфона си.

По някое време физикът чу шум откъм другата част на апартамента. Жена му ставаше. Те двамата спяха разделено, защото благоверната не можеше да трае свистенето на вентилатора на Драговия лаптоп – пречел ѝ да заспи.

Драго реши да оползотвори времето до закуска и отвори на лаптопа нов документ - за новата си статия - и после още два-три документа с текст. Тук явно вече му беше трудно, защото от време-навреме спираше и започваше да гледа разсеяно из стаята. Явно геният на науката мислеше какво да напише или по-скоро откъде да препише, но по възможност без да го хванат.

- Драго, идвай за закуска! – викнаха от кухнята.

- Еее, идвам де, идвам... – Банев се придвижи към трапезарията, носейки лаптопа си. Там завари жена си да подрежда сандвичи в чинии. Драго се разположи и сложи лаптопа на скута си.

- Ама остави го тоя лаптоп, Драго!

- Чакай, парадайс! Точно сега ми е дошла музата! – отсече физикът. – Това е едно фундаментално откритие! Ето това е наука, а не ония там, вашите чиновничества! Няма вече наука, няма творци, има само продавачи и... аа, банкови чиновници.

- Без тия нашите чиновничества ти нямаше да съществуваш! А и при нас се прави наука, Драго, ето сега – виж Валери Михайлов, прекрасна дисертация пише човекът за онова там... ъъ, как се казваше, брандинг шовинизма.

- И какво е това?

- Ами виж сега, и аз не го разбрах напълно, но скоро той ще прави семинар по въпроса. В смисъл... ами брандинг шовинизъм е горе-долу това да си заклет фен на някой определен бранд и да си заклет враг на всички други брандове от същия вид, разбираш ли? Ти кои коли предпочиташ? Опел или Фолкswagen?

- Фау-ве, то се знае.

- Ама само го смяташ, или си от тия, дето имат запалки на VW, пижами на VW, ключодържатели на VW и т. н.?

- Не съм толкова луд. Аз с наука си занимавам.

- Да, ама Валери се е заел да проучи проявленията на брендинг шовинизма сред хората и начина, по който той вляе на стокооборота в световен мащаб. Освен това, той казва, че в съвременния свят на множество брандове най-добрият начин да изразим себе си е да го направим чрез избора си на определен бранд от някакъв вид – не млъкваше жена му.

- Дрън-дрън, брендинг не знам си к`во си! Това е social and behavioural studies, чисто и просто!

- Не е вярно, науката започва оттам, откъдето започва измерването!

Тук Драго толкова се оживи, че остави лаптопа настрана върху кушетката:

- Да, именно! Колко вярно само! Значи, точно това моето е наука, и е започнала преди вашата! А Валери просто има някакви комплекси за историческа малоценност, защото нали оня вашият, легендарният там дето е, Теодор Паничков или какъвто беше там⁴, беше доктор и той там на някакви науки. Та и Валери да не остане по-назад. Това е то!

- Глупости, Драго, това е ново понятие в науката! – продължаваше жена му.

- Никаква наука не е това! Вие с вашия *ден след утре*! Каква е същността на проявлението на онова там брендинга-какво беше? И какво от него? Какъв е смисълът да знаем това?

- Ами така се разбира всъщност какво кара хората да предпочитат продукти на един или друг бранд и се получава способ да се увеличат продажбите, а това е важно за бизнеса – монетариумската кадърка натисна педала и реши да се противопостави на Драго фронтално.

---

⁴ „Уважаваният от всички нас“ Теодор Паничков е централна фигура в монетариумската митология. Кой е (бил) той, ще разберем по-нататък. Бел. ав.

- И какво от това, пак питам? Ааа, простете, забравих, че целта е да знаете как по-лесно да вземете на хората парите. Ако искаш да знаеш, парадайс, същността на науката в началото на развитието ѝ не е била да се печелят пари от нея, а се е смятало, че познанието помага на човека да живее по-добре. А след това вече са се пръкнали различните ѝ комерсиални проявления.

- Драго, ама ти не ми каза дори как намираш сандвичите и кафето – измънкаха отсреща на масата, решавайки да се върнат на по-битова тема.

- Сандвичетата са малко сухи, а кафето е твърде гъсто – отсече Драго замислен. - Но всъщност гъстотата на материята... А, ето го! Открих го! Дааа! – и Банев веднага заблъска бясно по клавиатурата на нещастния лаптоп, бързайки на записва мислите с темпото на мисълта си.

- Драго, но ти не ме обичаш!... – изхлипа жена му.

- Ама чакай бе! Чакай! Та... да, точно! – и готфридхердерският филиал на Академията на науките продължи трескаво да бълва научна продукция.

V

Радо си беше вкъщи и отвори сайта за търсене на работа Bachkame.com. Измежду многото обяви му се открие една: „Търси се артистичен човек за участие в реклама. Актьорско образование – желателно. Владее на поне един чужд език също е желателно. Кандидатите трябва да са положително настроени, усмихнати и да приемат ангажимента като кауза. Вид на заетостта: временна. Трудов / граждански договор: да. Подател: Монетариум Банк АД. Лице за връзка: Аркади Пенчев“. Бяха дадени телефон, електронна поща arckadypen4eff@monetariumbank.com (по-неграмотно не можеше и да бъде) за изпращане на CV-та, но и уточнение, че човек може лично да си подаде документите в Монетариума. Това беше стилът на ретрофила Валери Михайлов - „да не забравяме човешкия контакт“, както се изразяваше той.

Радо не се колебаеше повече. Сега ще им покаже той на тях! Веднага звънна на Аркади Пенчев.

Аркади беше личният адютант на Валери Михайлов, шефът на Монетариум. Официално се водеше негов шофьор, „главен мениджър на логистиката“, както пишеше на визитката му. Но всъщност представляваше доверено лице, душеприказчик, понякога шпионин, човек за мръсна работа... абе когато каквото беше нужно на Валери. Накратко казано – сол. Беше задължен до гроб на Михайлов, който навремето го е измъкнал от голяма каша. Всички в Монетариум се бояха от Аркади точно толкова, колкото уважаваха Валери. Пенчев беше далеч по-мобилен, отколкото човекът с пурата, и никога не можеше да бъдеш сигурен как точно солът ще научи какво не много редно си направил. Стихията на Валери беше кабинетът му на десетия етаж, откъдето той си играеше с половината глобус, използвайки съвременни средства за комуникация. Стихията на Аркади бяха гадничките му разходки из града.

- Здравейте, имате една обява, че търсите човек за рекламно лице.

- Да. Вие актьор ли ще ставате?

- Ами да. Ами нямам, в смисъл, нямам завършено нищо такова, но съм много, ама много голям фен на Монетариум и освен товааа... аа, такова, ми съм по природа артистичен, усмихнат и искам да се пробвам. Между другото, за реклама на какво става дума?

- „Сандък +“. Вероятно сте чували за него?

- Да.

- А също между другото, да не забравите да ми пратите CV на пощата.

- Е нали сте дали телефон?

- Да, дал съм го, но съм го дал именно, за да видя кой ще ми звъни по телефона и кой ще ми прати CV. Защото, който се хвърли веднага да ми звъни, явно е прекалено много на зор. Това е кастинг за реклама, на нас ни трябва хора по-ларж, които да се отпуснат пред камерата. Затова ще направя избора си само между тези, които ми изпратят CV, без да ме търсят на телефона. Сега разбирате ли същността на стратегията? Това е много иновативен подход. Г-н Михайлов го измисли едва преди седмица. Както знаем, той е прекрасен мениджър, чест гост на редица конференции, почетен професор по стратегия и лидерство в...

- Ама чакай сега бе, диване, много сте хитри нещо там, това означава ли, че вече съм извън играта? В момента разговарям по телефона.

Тук е моментът да кажем, че Аркади участваше и в рекламния отдел на Монетариум. Всъщност езикът му направо се беше изприщил от непрекъснатото произнасяне на „Монетариум. За деня след утре!“ в телевизионните рекламни клипове.

- Вие какво знаете за продукта „Сандък +“? – запита Пенчев.

- Ами какво знам, в момента чакам да ме одобрят за него!

- Сериозно ли?

- Ами да бе, блюдолизец такъв, питай тъпия си шеф, в случай, че не ти се вярва! Радо се казвам, след една година цялата страна ще говори за моя музей на радиото!

- Хм... ами вие сте проектоползвател... пък и не направихте веднага въпрос за пари... елате да се видим. Знаете ли къде се намираме?

- Да, оная, голямата сграда, дето е при т`ва...

Радо щеше да каже „следствието“, но някакъв първичен подсъзнателен страх го възпря.

- Бул. Държавна политехника 129, така се води. Идвате долу, влезте, кажете, че сте за мене и там ще Ви упътят. Утре в 14 часа заповядайте, ще ви чакаме.

- Дадено.

На другия ден, точно в 13:58, Радо, все така с тъмните цайси, слезе от автобуса и, пресичайки, стигна пред сградата, т. н. Голям лагер или Голям вигвам. Сега босът на „Файър пръдакшън“ играеше ролята на скромен човек. Влезе, указа кого търси и че има среща. Скоро солът слезе, преведе го през кратък коридор, качиха се с асансьор и влязоха в стая, в която имаше още един човек. Той взе от бюрото вече разпечатаното Радово CV.

- Имате интересна фамилия – Комитски – започна.

- Да! – отсеке Радо. – В рода много комити сме имали – и сложи ръце на кръста си (застана на Ф)

- Защо искате да участвате в рекламата на КК „Сандък +“?

- Ами първо, аз самият съм вече почти негов потребител. Второ, фен съм на Монетариум. Ама адски голям!

- Добре, но, доколкото разбирам, вие нямате нужното образование?

- Е какво образование? Актьорството е желание да кажеш нещо, а в случая аз просто искам да покажа на хората колко добър продукт е КК „Сандък +“ и така да...

- Ама вие не разбирате ли, че за тая работа трябва да имате поне бакалавър по актьорско майсторство от института Станиславски⁵! – човекът вече наистина се вбесяваше, че Радо му губи времето. – Какъв сте вие? Не сте професионален актьор, в други реклами не вярвам да сте се снимали...

- Ми не, аз съм ваш професионален клиент, така да се каже, освен това, аз много филми гледам.

- Вие май наистина много филми гледате. Като сте толкова голям фен на Монетариум, нека Ви запитам: как мислите, имаме ли шансове най-сетне да вземем „Монетариум на годината“⁶?

- Ми не знам. Но аз съм за Монетариум. То е като световното по футбол – всеки е за някого⁷.

Тук Аркади прекъсна колегата си:

- Дай да се обадя на Валери.

Солът получи телефона и набра Валери Михайлов. Радо заслуша по навик, да долови какво се говори.

---

⁵ Има се предвид Висшият институт за сценични изкуства „К. С. Станиславски“. Бел. ав.

⁶ „Монетариум на годината“ - годишни банкови награди. Болно място за всеки истински монетар! Монетариум в миналото са печелили доста пъти, но явно напоследък нещо не им се получава и все си остават моралният победител. Валери Михайлов има твърдо намерение да промени тази насока. Бел. ав.

⁷ То ако се отговаряше така... Глупак! Бел. ав.

- Ало, Валери? Тука има един, който иска да участва в нашата реклама... ама няма актьорски бакалавър. Но е петимен, бих казал, много петимен, освен това самият той в момента ползва „Сандък +“ и не знам какво още... скъса ни нервите.

- Хм – думите летяха бавно и сякаш открай света. – Ами дай да го видим тогава. Как се нарича?

- Радо... ааа, Комитски.

- Не е ли Филип Радев?

- Не.

- Добре. *Laissez-faire, laissez-passer* – и отсреща Валери Михайлов се върна към пурата и един крайно интересен бюлетин на *World Economics*.

VI

В ранната петъчна сутрин в едно от главните представителства в Центъра бяха докарани два кашона с книги. След носача влезе Валери Михайлов. Виждаше се, че бърза, или просто е твърде въодушевен, за да обръща внимание на подробности – поздрави и заговори веднага, дори без да изчака традиционното ставане на крака.

- Здравейте, отбор! Това виждате ли го?

- Да. Какво е? – запита някой.

- Ами това е нашата юбилейна книга, на която аз съм автор. „История на Монетариум по случай 80 години от основаването“. Тя проследява цялата история на нашия монетариум от основаването през 1931 г. досега. Лошото е, че преди две години не успяхме да разпродадем всичките бройки, а не е добре да ни залежават. Именно поради това остатъците съм ги разпределил по някои места, за да ги продаваме на фенове и колекционери. Разбира се, сега цената е с малко повече от половина по-ниска. 198 пари трябва да се платят за това уникално мемоарно издание. Написано от нас, издадено от нас, продавано от нас... може да се каже – пак на нас, защото нашите

клиенти са част от нас – Валери завърши тая забележителна рекламна реч с дълго всмукване от пурата. – Страхотен слоган беше това! Забелязахте ли, че го измислих изведнъж?

- О, несравнени! – обадиха се няколко гласа и го аплодираха.

- Та така... ще предлагате книгата от ей ония щендери на всеки клиент, който се интересува за фенски продукти. Сега излизам. И се дръжете здраво за клавиатурата, колеги, тя никога няма да Ви подведе. Пожелавам ви ползотворна работа!

- Приятен ден и подобно, г-н Михайлов! – сподириха го гласове. Станалите седнаха.

- Е не знам вече... заприличахме на футболен отбор. Какво е това... фенове, сувенири? Не се ли казваше клиенти и колекционерски продукти?

- Защо, ето подходящо нещо за оня, колекционера, дето идва...Или пък за Радо юнак... пардон, Радо тъпак!

- А по тоя въпрос... каквото и да е ставало през седмицата, като ми се изтъпанчи тука оня, а най-добре и двамата в комплект, разбирам, че може и по-зле да бъде. Обещавам никога да не се оплаквам от нищо, преди да е дошло петък следобед! – заключи Велизара.

Тогава въртележката вече правеше 45 градуса и един човек влезе вътре. Това беше колекционерът. Велизара замръзна, като го видя.

- За вълка говорим... – рече си безгласно.

VII

Какво беше станало?

Колекционерът беше на работа. По някое време отвори Vehtosharnik.com⁸ и бързо въведе текст в търсачката, като преди това превключи клавиатурната подредба на

---

⁸ Поначало не е редно в работно време да използва интернет за лични цели. Бел. ав.

държавния стандарт. Критерий за търсене – „Монетариум“. Никакъв резултат, ако не се броят никакви нумизматични артикули. Зададе нов критерий за търсене – „списание Монетариум за вас“. Този път съвсем нищо. Няма и няма!

- Добре, не е ли по-добре да се отиде направо там и да се пита? Макар че и те едва ли ще знаят. Кой знае дали и за собствения си музей го имат... Разбираш ли, търся всякакви неща на... старото Монетариум, отпреди 1945-47 г. – колекционерът редеше бързо думите.

- Еми, какво да ти кажа, брат ми... Утре ще има битак все пак, а трябва и пратката да си вземеш. Пари имаш ли? – рече човекът до него, явно някакъв приятел.

- Добре, знам, отивам. Ей го къде е.

Почивката преди втората част от смяната му тъкмо започваше и колекционерът излезе и се насочи към представителството на Монетариум. То беше разположено на Университетския булевард, на приземния етаж на пететажна сграда от средата на 30-те години, истински шедьовър на баухаус архитектурата. Разбира се, навремето строена не за кого да е.

Беше слънчев петък в градския център. Хората шареха насам-натам, предвкусвайки почивката. А колекционерът утре застъпваше на друга своя работа – той беше от онези хора, които горят в работата си и си почиват, като сменят една дейност с друга.

Влезе в представителството с мисълта не само да се зареди (за да си вземе пратките), ами по-скоро да разбере повече относно онова старо списание „Монетариум за вас“, което издирваше. Пред него на опашката имаше още двама души – някакъв хитрия с кафяво кожено яке и плешив младеж със слънчеви цайси и слушалки.

- Моля, заповядайте, който е на ред! – подкани Витошка.

Колекционерът застина, онзи с якето са поухили, а меломанът май изобщо не чу.

- Моля, заповядайте, който е наред – втори път.

Тримата юнаци продължаваха да се ослушват. Велизара се изсмя през едно бюро:

- Не става така. От тия тримата май никой не е наред. Евентуално още някой ако влезе.

- В смисъл? – не разбра Витошка.

Веселякът с якето поясни захилен:

- Ами... ние и тримата май чакаме за едно бюро.

- Какво да Ви правя... – въздъхна Велизара – Хайде поред поне. Колежке, сори, няма за тебе работа, всички при мене се редят, нали виждаш!

Скоро колекционерът се озова и пред касата.

- Бих искал да изтегля 40 пари. Да се запасим малко за битака, че утре е събота сутрин – подобни лафове съставляваха традиционна част от петъчния сценарий. – Разбира се, ако утрото настъпи.

- Е защо да не настъпи? – подсмихнаха му се.

- В смисъл, утре го дават облачно и дъждовно... може нощта да падне и луната да залезе... и утрото да не настъпи – тихо рече колекционерът, сякаш се страхуваше това наистина да не стане.

- Така... значи като Ви проняма битака, после ни утро, ни слънце, ни ден – иронизираха го отсреща. – Ето Ви... 40-те пари.

- Благодаря. А мога ли да Ви запитам къде бих могъл да намеря броеве на сп. „Монетариум за вас“? – продължи още по-тихо колекционерът, сякаш се стесняваше, че пита.

- Извинете... струва ми се, че не Ви разбирам. Трябва ли да го има тук?

- Ами... то е списание, издавано от Монетариума Ви, но през периода 1936-1947 г.

Само школовката помогна отсреща да не оцъклят очи в отговор на това чудновато питане.

- Ааа, разбирам, но вероятно биха могли да знаят нещо в направление „Сувенири и колекционерски изделия“ примерно. Телефона го има на сайта ни.

- Благодаря, и извинете за отнетото време – все така преднамерено учтиво каза колекционерът и се върна на работа.

Посещението даде повод за следните анализи:

- Боже, Боже, шоуто пак се почна! Битаци, списания от на баба ми времето... Направо за битака денонощно трябва да работим. Така си живеят хората!

- Добре сега, на хора като тоя не им ли е ясно, че когато влизаш в банков салон, не можеш да намесваш понятия като „битак“, просто не е учтиво. Да вървят в някоя държавна организация, те там по цял ден това правят.

- Ама това не е най-лошият случай – намеси се Велизара. - Те поне се изразяват правилно. А не като ония, които само говорят с „оня, където казà“, „че“, „бе“, „мъ“, „отпреде“, „аз ми се струва“ и т. н. и едва се подписват – бавно, бавно, зер да не си сбъркат името. Да не говорим, че веднага те почват с онова „ти“, като че си им първи приятел! Впрочем я чакай, че това го забравих...

И Велизара извади от чекмедже един лист и го залепи върху бюрото – точно пред очите на клиента.

„ЦЕНОРАЗПИС

Да Ви отговоря на въпрос 0 лв

Да Ви отговоря на тѣп въпрос 0, 50 лв

Да Ви отговоря на въпрос, чийто отговор го има в сайта и прилежащото му съдържание 0, 50 лв

Да Ви се усмихна 0 лв

Искрено да Ви се усмихна 0, 50 лв

Да се засмея на тѣп лаф 0, 50 лв

Да Ви питам „как сте“ 0, 50 лв

Съответно да изслушам отговора 0, 50 лв

- оплакване 2 лв

- скучна история 1 лв

- семейни, лични, професионални и т. н. проблеми 2 лв

- хвалене колко сте велик 1 лв

Лично участие от моя страна:

- да симулирам интерес 0, 50 лв

- да коментирам тема, която не ме интересува 1 лв

- да адмирам постъпка, която намирам за отрицателна (примерно как отново забавяте заплати, но виждам, че имате пари) 1 лв

- да адмирам постъпка, която намирам за връх на простотията (примерно как сте скочили от 20-ия етаж и нищо Ви няма) 2 лв

- да коментирам тема, по която нямам компетентност – понастоящем услугата не се предлага (не съм пенкилер)

- да Ви насоча към добър психотерапевт – бесплатно и още сега (176 ходи до психодиспансера, спирката е като излезете – на 50 метра вляво)

Да знам, че работвате повече на черно, отколкото на трудов договор, и да си мълча и да Ви прикривам 2 лв

Да Ви търпя да премятате дъвка, да не се бръснете и къпете и да не ходите на зъболекар 2 лв

Да ми говорите на „ти“ - само когато направите поне три години стаж като клиент. Ако преди това си го позволите обаче – глоба 50 ст. на всяко местоимение или глаголна форма във 2. л. ед. ч. Запазвам си правото да прекратя едностранно общуването на „ти“, ако междуременно се изложите по някакъв начин.

Лични координати – само по мое собствено усмотрение. За тая цел, освен да сте свестен човек, трябва да се отличите, като извършите някой голям подвиг.

Настоящето е създадено, подпечатано и разпространено в Монетариум, в нашето Университетско представителство.

Подпис:

(В. Спасова – началник представителство)“

Колежките гледаха като попарени.

- Ми да! Трябва цената да си знаем! – доволно заключи Велизара.

Лека-полека представителството се изпразни. Останаха да светят само приглушените лампи вътре и неоновите светлини отвън, сякаш като знак, че въпреки хорската залинялост, поне монетариумът с главно М все така си го има.

Що се отнася до колекционера, когато съумя да издебне някаква почивка, той се обади на онова звено, където се предлагаха продукти от номенклатурата на Монетариума за колекционери. Там му отговориха, че принципно знаели списанието, но нямали бройки дори и за музея, та камо ли да ги продават:

- То е било малко рекламно списание, разпространявано е бесплатно и е имало обем от 8-10 страници. След 1947 г. е спряно. Последният брой е от януари 1948 г., който се състои само от 4 странички и вътре е казано, че Монетариум се преобразува в Първо държавно банково предприятие и след това вече няма. Между другото, не събирате и сегашното ни списание, „Монетариум истории и новини“?

- Не, тъй като то има един съществен недостатък. Твърде ново е, не е имало време да остарее – все така тихо отвърна колекционерът.

- Бъъ... интересно схващане. Но успех пожелавам.

Колекционерът се обади по телефона на свой приятел:

- Бате, и те нищо нямат, тотал щета! Утре на бита ще търсим.

Вечерта антикаджията излезе от работа и пътьом мерна Университетското представителство. Дали то беше наистина така безлюдно?

Отпред изглеждаше празно с полутъмни светлини. Но навътре в сървърната работеше компютър с потракващ вентилатор. Зад монитора стоеше Велизара Спасова, а до нея Тошко мажеше нещо по таблет. Най-отзад седеше Борко – сисадминът – и четеше някаква тъпа фантастика.

- Велизарче, колко още бе, душа? – промънка големият мъжага. – Вкъщи нямаш ли си интернет? Какво е това всъщност, дето го пишеш?

- У нас сериозна работа не може да се върши. Секунда, само да го кача... та ще ми дрънкате Вие после какво казал Росен Танчев. Така... и да го споделя на стената му да му стане мръчкаво. Ето го, това е - „Лъжите на Росен Танчев“, виж колко е хубаво!

И Велизара се усмихна и посочи екрана на Самсунга - „*Как и защо лъже Росен Танчев | Гласът, който те вика*“.

- От утре нататък, само да ми дойде някой многознайко – веднага го застрелвам с това. До 24 часа ще е на първо място, добре съм го оптимизирала.

Нищо не можеше да бъде по-харизматично, по-приятно от Велизара, когато по интелигентен начин притиснеше до стената онези, които не харесваше. Простичкият Тошко можеше само да се благодари за шанса да общува с образованата жена, която знаеше не само цената си, ами и кога какво да каже.

- Абе ти си бръснач направо!

- Е... стараем се – Велизара изключи компютъра.

VIII

Междувременно насниманата с Радо реклама имà голям успех. Това се дължеше до голяма степен и на използваната сценография. Общо взето, нещата се развиваха така. Радо влиза в Университетското представителство, облечен е в дънки и бяла тениска с надпис: АЛФА КОЛЕКЦИОНЕР НА РЕПУБЛИКАТА. Сяда, подписва

някакви бумажки, после става, иззад бюрото две яки момчета му натоварват на ръцете четири довоенни радиоапарата родно производство, Радо излиза, балансирайки. И точно на изхода един човек дотичва, отсреща друг му носи стълба, тичащият пък носи пети сандък, покатерва се и го възкачва на другите четири, които Радо вече носи. Нали е „Сандък +“ все пак?

Валери Михайлов беше във възторг.

- Чудесни сме! Даваме повече от конкуренцията! – мърмореше си той в кабинета си на десетия етаж, триейки една в друга дебелите си ръчички с пръсти като биренки, и си пускаше клипа непрекъснато да се върти.

По някое време обаче и това му писна и той затрака по клавиатурата, за да обнови съдържанието в личния си блог. „Светът според Валери“ беше сайт, в който шефът имаше навик непрекъснато да си дава мнението по всякакви теми, по които никой не го пита, като например „Защо са безполезни семинарите за намиране на работа“, „Как HR-ите Ви разбират, когато лъжете“ и, разбира се, последното му творение „10-те съвета на Валери Михайлов как да водим телефонни разговори“. Ще цитираме два от тях (ако Ви досаждаме – продължете по-нататък):

- когато Ви се обади непознат номер, отговаряйте не с „ало“ или фелдфебелското „слушам“, ами с едно кратко, ясно, делово и донякъде суховато „да, моля?“, от което да стане ясно, че Вие сте зает човек и не обичате да Ви губят времето. Така че, ако отсреща случайно имат такива намерения – отрано да се откажат;

- винаги Вие бъдете този, който завършва разговора – така, освен че ще подсилите горното впечатление, също така ще накарате да очакват следващото Ви обаждане с по-голям интерес.

И все банализми в този дух. В статийката за семинарите за намиране на работа пък се казваше следното:

„И тъй като в мътна вода се лови риба най-добре, кризата се оказва чудесна възможност за всякакви консултанти, ментори, коучове, лайф мастъри, треньори, обучители, обикновени и необикновени гурута, професори по майнд контрол, далайламове, преродени вишнута и въобще всевъзможни психонаставници (често пъти по-психо дори от самите Вас), които Ви учат как да станете богове. На такива семинари

ще ви кажат, че може да „хипнотизирате“ другите в будно състояние. Даже може и да ви кажат как. Но няма да ви кажат, че и при класическа хипноза, не можете да накарате 90% от хората да направят това, което им „заповядате“, защото никой не прави нещо, което не е склонен да направи в будно състояние, дори и под хипноза"

Или пък:

„Не бъдете придирчиви! Ако си мислите, че сте твърде умен, за да работите като касиер в супермаркет, то със сигурност не сте"

„В автобиографията си не пишете неща, които нямат пряко отношение към работата, за която се явявате на интервю. Аз знам, че на 19 сте продавали сладолед, но това не е важно за мен - няма да си го купя от Вас"

Принципно всичкото това бяха доста елементарни нещица, но смисълът беше да ги е казал Валери.

По някое време реши да излезе и да се разходи из града, за да провери как върви пласирането на „уникалното колекционерско издание“. Насочи се към Университетското, отвори вратата и видя колекционера, който тъкмо излизаше. Двамата се разминаха, Валери се обърна да го изгледа, след като онзи се промуши. Шефът направи неодобрителна физиономия. Запъти се към едно от гишетата.

- Добър ден, г-н Михайлов! - изчуруликаха му иззад бюрото.

- Добър ден. Повече такива клошари като тоя да не съм видял! – изръмжа Валери.

- Разбира се, видът му наистина не е особено подходящ за пред хора. Той изобщо не...

- Тук се е превърнало на хан, влиза, който си ще. Какво прави онзи, охраната?

- Тошко? А, ами той сега нещо не е добре. Лошо му стана от горещината - и посочи някак неопределено надясно, където в едно кресло седеше въпросният Тошко, а някой му вееше с брошура за жилищен кредит.

- Тошко, как си бе?

- Ами... сякаш ми няма главата – промърмори вярната стража.

- Ама на Тошко му е зле! Дали да не го оставим да си ходи?

- Не може. Ами ако ония лумпеняци от протеста влязат тука?

- Е... дори Тошко не може да огрее навсякъде – заключиха ухилено от касата.

Атмосферата обаче се разведри само за кратко, защото в един момент въртележката направи 45 градуса и вътре влезе Радо.

- Здравейте, искам да направя вноска по колекционерския кредит – издърдори рекламната суперзвезда.

- Я! Ти да видиш! Нашият... рекламбор – иронизира го Велизара и отвори „Монетариум Експерт 12.1“.

- Между другото, имаме едно таргетирано предложение за вас като за специален клиент и отявлен Монетариум фен – Велизара натисна педала (Валери беше там, грандоманският мегаалбум, какъвто ще да беше, но трябваше да се продава, а Радо беше от целевата аудитория) – Издали сме този великолепен исторически албум, озаглавен „История на Монетариум по случай 80 години от основаването“, в който ще намерите страшно много информация за най-важните моменти от развитието ни, включително и някои по-малко известни – гласът каканижеше ли, каканижеше, сякаш да замае Радо, преди да дойде моментът за съобщаването на цената.

- Може ли да го разгледам?

Позволиха му. На челно място беше поставена архивна черно-бяла снимка на легендарното първо представителство на Монетариум на бул. Фелдмаршал Кутузов № 29, открито през 1931 година. Вътре изложбата продължаваше с още снимки и обяснения под тях. Виждаше се и самият легендарен основател Теодор Паничков, представен като „председател на Съвета на настоятелите на Монетариум 1931-1947“. Накрая, в раздела „Книги и периодични издания“, бяха отделени редове и на култовото списание „Монетариум за вас“, но не беше даден нито един негов скен. Явно наистина то не присъстваше дори и в музея на Монетариум.

- А каква му е цената?

- 198, 90 – усмихна се Велизара с най-медения си глас, като че ли за поменатото количество Радо щеше да се сдобие с цяло пале довоенни радиа.

Радо обеща да си помисли и се нареди да си тръгва, но точно тогава до него се приближи Валери Михайлов.

- Здравейте. Какво ще кажете да се видим отвън, когато свършите работата си?

- Ами да, принципно... ааа, добре, добре – запелтечи Радо объркан. Какво пък иска сега той от него?

- Добре. Бих искал да разбера нещо за Вашия музей и да поговорим по една подобна работа – Валери намери начин да заинтригува Радо така, щото онзи да си помисли, че единствената тема на разговора ще са собствените му начинания.

След като двамата с Валери излязоха, настанаха коментари, още повече, че на опашката нямаше никого.

- Забеляза ли как Валери го гледаше той човек?

- А защо той никога не си сваля тъмните очила? Дори и в рекламата беше с тях, каза, че го дразнели прожекторите.

- Не знам, ама странна захапка има той... Радослав.

- Сигурно е вампир! – май накрая се стигна до консенсус.

IX

Сега да се пренесем в Големия лагер, където предстои да произтече едно важно събитие.

Но ние още не знаем какво представлява Големият лагер. Е, в него има просторно фоайе, с бюра от двете страни, а в дъното, точно срещу посетителя, се мъдри още едно бюро с емблемата и слогана на Монетариум и надпис: „Информация“. Над него, закачен на стената, се вижда релефен портрет на внушителен мъж с очила и

цилиндър. Отдолу надпис, пак с релефни букви и на правописа отпреди 1945 г: „*Въ памет на легендарния ни баща основател Теодор Паничков (1885-1949), председател на Съвета на настоятелите на Монетариум 1931-1947*“. Явно това беше най-уважаваната личност в цялата структура, по-велика дори от живите и съвременни деятели на монетариума. Теодор Паничков беше началото, колосът, образът-концепт, любимият кумир на Валери Михайлов. Този портрет беше лична креатура на шефа, той нареди да го изсекат още преди две години, когато от председател на Научноизследователския департамент стана шеф на цялото Монетариум. Но от поста председател на НИД не се отказа – това беше позиция почетна, а не главоболна, защо да я отстъпва другиму?

Сега Валери беше решил да открие най-после дългоочаквания музей на Теодор Паничков и щедро приемаше всякакви експонати – вещи и други подобни паметни атрибути на бащата на племето. Даже днес очакваше да му докарат поредната порция боклуци тип „лъжичката, с която уважаваният от всички нас Теодор Паничков си е хапвал сладко по време на приема при негово превъзходителство посланика на кралство Швеция“.

А сега да се изкачим в кабинетите на висшата номенклатура („по високите етажи на Лагера“, както казваха в Монетариум). Точно в момента Валери се намираще в работния си кабинет на десетия етаж и командваше световните съдбини чрез съвременни средства за комуникация. Изведнъж му се обадиха... „Повикване – Rado tabakera“. Монетар № 1 веднага вдигна:

- Валери, открих табакерата! Взех я!
- Наистина ли? Кога мога да я видя?
- Ами ти сега къде си?
- В Лагера.
- Кой, на Политехниката ли?
- Да. Ела, чакам те. Носи я внимателно!
- Ама... нали... тъъ, в смисъл...

- Моля?

- В смисъл, аз я купих, нали разбираш?

- Да, известно ми е. Нямах грижи.

- Добре, идвам – Радо затвори телефона.

Валери направи същото и влезе в блога си да поспори с потребител, осмелил се да критикува тезите в последната му статия „Как да прогоним кризата от хладилника си“. В крайна сметка не успя да стигне до съгласие с опонента и накрая му препоръча „да си купи по-малък хладилник“.

След някое време телефонът извести, че Радо е долу. Шефът слезе и премина светкавично през коридора, като предизвика въздушно течение и разклати спуснатите от тавана червени табели: „Моля, спазвайте дистанция!“ Тия табели също бяха негово творение и примерно екземпляри като Радо никога не разбираха истинския им смисъл.

Вън Радо видя Михайлов и закрачи бързо да се здрависа с него, но не се държеше свойски. Когато се качиха на десетия етаж, Валери предложи дъмпъл. Радо извади от раницата пакет, увит във вестник.

- Това е. Виж я.

- Добре, я дай тука.

Край, дотук беше, в този момент се свърши със спокойствието и съдържаността на Валери Михайлов. Той се разбърза; малките му, подобни на биренки пръстчета, трепереха и разтваряха импровизирания пакет. Накрая, шефът захвърли настрана смачканите страници от „Нов спорт“ и издърдори ухилено:

- Хе-хе, Радо, трябваше нещо друго да избереш за това бе, брат ми, нещо по-тематично. Да беше минал през някъде, да вземеш едно „Монетариум истории“ най-добре!

- Абе нали съдържанието е важно!

А съдържанието наистина си го биваше! Личната табакера на Теодор Паничков вече се кипреше върху стъклената маса на Валери. Паметната вещ представляваше

паралелепипед, висок 15-ина сантиметра, с диагонал на дъното около 6-7. Цялата беше златна. Дори Валери не се опита да определи колко там унции и карата, защото важното беше, че е на Теодор Паничков, нали така? Не стига това, ами на едната страна се забелязваше гравирана емблемата с монетариумските светкавици и под нея надпис в полуокръжност: *СЪГЛАСИЕ, РАБОТА, КРАСОТА*. Никакъв *Ден след утре* – този слоган се използваше от 1991 г. нататък.

- Това е било личното верую на Теодор Паничков, Радо, той така е работил човекът! Ето така са правели нещата едно време! А не, както се прави сега – ден да мине, друг да дойде – монетар № 1 редеше похвала след похвала, а Радо гледаше като изгърван.

- Радо, ти откъде взе това?

- Ами... издирих една жена, която се води внучка на Паничков. И няма да повярваш къде я е пазела. Имала е култово отношение към табакерата. В един гардероб беше, между разни дрехи.

- Ами да, явно са я ценели хората. Доволен съм от тебе, добре ме снабдяваш напоследък. Дай сега да се оправим.

След задоволяването на безбожните Радови претенции Валери го отпрати, като мърмореше непрекъснато как хората ставали все по-нахални и по-алчни и че, ако продължавало така, щял да намали тиража на мемоарите си „Как стигнах до върха на Големия лагер“ от 150 000 екземпляра на 145 000.

X

Един от най-големите булеварди в града беше този на името на Незнайните герои, паднали за каузата на тържеството на националните идеали (булевардът на Незнайните идеали, както се бъркаха повечето хора). Това беше бившият бул. Мао Дзедун. Той беше съставен от стари кооперации, повечето построени преди 1945 година. Масовото движение там осъществяваха хора, които не живееха, а работеха в този район. На пресечката на булеварда и улица Отечество, в един ъглов партер, се

помещаваше централата на политическа партия „Борци за величието и мощта на Родината“ – личното творение на Димитър Шейтанов. Точно в този момент лидерът се намираше вътре. Шейтанов е около 35-40 годишен, гологлав, неособено висок, с лаещ твърд глас. Сега той говори по телефона.

- Да... Да, днес ще ида, бате. Аз ей сега ще отида да я свърша тая работа, за да покажем ние с тебе как трябва да се работи за Родината. Никой не се интересува от нищо, те могат да се продадат утре на всеки, който дойде и им предложи повече пари... Майкопродавци недни!

Отсреща явно му възразиха нещо.

- Ааа, не, виж сега, не ме разбирай погрешно, аз прочетох програмата,но просто не съм съгласен с някои определени точки в нея. Но поначало имаме и допирни такива... А? Не знам. В смисъл, то е за кмет на район, не за квартален. Аз квартален полицай няма да ставам! Дочуване!

Тук Шейтанов свърши разговора, стана, метна си черното яке върху фланелката „България на три морета“ (имаше още една с „Rulers of Bulgaria“) и излезе. Тръгна към Монетариум, защото имаше работа.

Днес беше петък, навалицата беше голяма. Който не беше свършил нещо цяла седмица, се беше накарнал в петък. Шейтанов влезе. От едно от гишетата се чуваше английска реч, а клиентът говореше езика с чуждестранен акцент. Димитър се нацупи, но не каза нищо.

- Заповядайте! – поканиха го в един момент.

Димитър Шейтанов се отправи, описа някакъв странен жест с ръка и седна.

- Защо го правите това? – запитаха го.

- Как защо? Така са поздравявали прабългарите! – отсече националистът с дебелия си лаещ глас, все едно слушаш булдог.

- Аа, добре. Извинявам се, не знаех. С какво можем да Ви помогнем?

- Искам да открия сметка на правно лице. Политическа партия.

- Добре... В смисъл, искате да кажете, юридическо лице?

- По вашето да. Казва се „правно“.

Поискаха му лична карта.

- Име? А, да, Вие сте... г-н Шейтанов.

- Не ми казвайте фамилията, знам си я! – излая Димитър.

- А, извинявам се, грешка. Адресът този ли е?

- Местонахождението, г-жа! – вдигна пръст лидерът. - Да, ул. Капитан дядо бай Асен Хаджитодоров ага войвода № 25.

- Малко е дълго. Може ли да ми го кажете по-бавно?

- Е какво, и това ли не знаете? Та това е славният защитник на българския народ в тъмните епохи на духовното и политическо робство! – изръмжа Шейтанов.

- Ох, простете! Да, сега виждам, ама има там близо друг наш офис, там може би ще Ви е по-удобно да...

- Не се кава офис, а представителство! – сякаш нож разсече въздуха и се стовари на бюрото.

- Простете, извинете, наистина, не трябва да се говори с толкова много чужди думи и е хубаво намерението Ви да пазите нашите български думи. А сега някаква сума ще внесете ли като за начало?

- Не се казва сума, а количество! – Шейтанов хвърли следващия камък и ни най-малко не се трогна от чаровната усмивка, с която се опитваха да го умилостивят.

- Оуу, вярно, да!

Лидерът стана.

- Благодаря, тръгвам си.

- А, добре, и извинете отново, приятен уикенд!

- Не се казва уикенд, а почивни дни! Така и не се научихте да говорите като хората!

И по-тихо промърмори:

- Майкопродавци! Безродници! Предатели на Родината!

Обърна се, прекръсти се и каза високо:

- Бог да пази България!

И излезе.

- Еий, а „Да живее царят“ няма ли да кажеш бе? Малоумник! – изсъска раздражено Велизара.

- Така, а лошото е, че точно тия са от организаторите май на зулумите около гарата, когато потрошиха и оня, нашия там офис. Така пише в Grada24.com поне.

- Тихо с тия „офис“ и „зулум“, да те не чуе оня... Шейтанов! Че ще дойде пак с някой прабългарски боздуган там... А защо не си харесва фамилията той, само това не разбрах?

- Защото е турска, разбира се! „Шейтан“ - „дявол“. Тоя ако дойде пак, ще го... не знам вече... – размаха пръст Велизара. - Не съм знаела да говоря! Кой си ти бе, сълбо?!

XI

На другия ден времето беше дъждовно и Валери Михайлов реши да не ходи на работа с хеликоптер. Обикновено го пилотираше Аркади, но днес шефът и солът предпочетоха сухопътното движение и личният хеликоптер на Михайлов си остана на стартовата площадка – плоският покрив на Големия лагер. Там горе имаше бял хикс, ограден с окръжност, и това беше мястото за кацане. Валери излизаше от хеликоптера, влизаше в кабина със специално кресло-асансьор, то го отнасяше един етаж надолу и

монетар № 1 се спускаше като бог от машина точно пред бюрото си⁹. По този начин падишахът никога не закъсняваше за работа, а да не забравяме, че жилището му беше в далечните покрайнини на града.

Джипът с характерния регистрационен номер MB 1931 AD спря пред Големия лагер, но и двамата не бързаха да излизат. Атмосферата бе някак напрегната. Валери се правеше, че наблюдава движението, а Аркади седеше втренчен в прашуляка по предното стъкло. Сякаш всеки чакаше другия да заговори.

- Аа, г-н Михайлов, бих искал да Ви кажа нещо.

- Слушам те, Аркади – рече Валери с най-бархетния си глас. - Говори, като че се намиращ пред изпитна комисия – и се подсмихна.

Моментна нервна свивка пробяга по челото на Аркади Пенчев.

- Аз повече не искам нашите взаимоотношения да бъдат поставени на такава основа. Не искам да Ви бъда слуга! – сякаш най-накрая се реши да го каже.

- А! Как ще си ми слуга, Аркади? Ти знаеш толкова много за мен. Никой слуга не е толкова доверен на господаря си.

- Не, аз съм Ви слуга, и Вие знаете твърде добре това, защото сам Вие ме направихте такъв. Да, вярно, получих известна сигурност и... си стъпих на краката, така да се каже, но изгубих достойнството си – сякаш Аркади рецитираше тирада от евтин сериал.

- Моля?! Та с какво толкова съм те унижавал? – кресна Валери и разкриви лицето си в една гримаса.

- С всичко! Карате ме да Ви донасям кой какво е говорил и къде, кой с кого се е срещал, да казвам на хората това, което лично Вие не желаете да им съобщите... Върхът беше, когато решихте да се правите на донжуан и ме изпратихте до оня площад, ааа, как му беше името... Лопес Хордан! – да следя кога ще си тръгне онази дама... Софiя беше май. Това не беше хубаво. Всички говорят за мен като за Ваш... сол, така да се каже. Не мога повече да понасям това! И аз съм човек!

---

⁹ Произлиза от древногръцкия театър, когато някой бог бил спускан с помощта на кран (машина) на сцената, за да сложи край на безизходна ситуация. И така „бог идва от машината“. Бел. ав.

- Офф... виж сега. Ела с`а тука бе, брат ми! – Валери се наклони към Аркадича и му задрънка поверително: - Ако не бях аз, ти може би щеше и сега да си продаваш банички до гарата. Ти какво бе, мъжки, да не си очаквал, че аз ще те направя свой главен управител? Какво беше завършил въобще? ВИИ-то ли, или кой университет?

- „Електронната промишленост в България – бъдеще и перспективи“ – това е дипломната ми теза. 1990-а г. съм завършил.

- Е няма що бе, брат ми, чудесен момент си избрал за защита на такава работа! Виж сега, Аркади, не си ми сол, аз просто съм твой доверител, а ти си моето доверено лице. А каквото и да говорят хората, те го говорят зад гърба ти, защото не смеят да ти го кажат в очите! На какво си се надявал? Къде си работил след дипломиране?

- Ами в ДЕК-а¹⁰, в Отдела за организативна техника. До 93-та бях в БРВР-то¹¹, на длъжност „развойчик“. След това... А хората се страхуват от Вас, не от мене. Дайте ми някаква друга длъжност!

- Ох, Аркади, не си ти като типичен герой от страгоръцка драма. Не си и типичен герой от турски сериал дори!

- В смисъл?

- Ами в смисъл, че в тия произведения хората от нисшите съсловия винаги са благодарни, че не са те господари, така да се каже, а са в ролята на шофьора, готвача или прислужника на господаря. А ти – не, инат човек! Чуй ме добре, Аркади, и си забий тези думи в мозъка с огнени букви: аз съм геният, който ръководи щастливата ти звезда. В деня, когато аз ще отвърна поглед от теб, твоята звезда ще угасне. Не можеш да искаш Монетариум да стане завод за електроника и ти да си шеф на отдела за продажби! А и ми се струва, че си изгубил и доста от способностите си. Ти си добър изпълнител, Аркади, но си стигнал вече до нивото си на некомпетентност.

- В смисъл?

- „Прищипът на Питър“ чел ли си?

---

¹⁰ ДЕК – Държавен електротехнически комбинат. Бел. ав.

¹¹ БРВР – База за развитие и внедряване на разработки. Звеното, което определя кое изделие да се пусне в продажба и кой не. Явно Аркади е бил способен кадър, за да се издигне толкова бързо до БРВР. Бел. ав.

- Не.

- Прочети го. Там се казва, че с издигането си в служебната йерархия човек рано или късно достига до своето ниво на некомпетентност. Например, ти може да си добър продавач на банички, но да не си им толкова добър пекар. Или да си това, но да не си добър собственик на верига баничарници, защото, да речем, нямаш връзки в общината! Не те ли вдъхновява да сме от един отбор?

- Аз искам да съм полезен с познанията си, а не като шпионин.

- Ще бъдеш. Ще разработваме нова електронна система за клиентско обслужване, наш собствен проект. Аман от тоя Монетариум, стана на не знам си колко години вече, всички ни се смеят, че сме още с него!

- А кога ще бъде това?

- Когато му дойде времето. Сега имам много работа с руснаците.

И Валери Михайлов излезе от джипа и остави Аркади сам, загледан в безкрайния поток коли по булеварда на Държавната политехника.

Но отгук насетне нещата тръгнаха на зле.

XII

Беше свежо съботно утро, току-що беше съмнало. Колекционерът се разхождаше из битака. До него вървеше един негов приятел.

- Я да видя... какво е това? А, не...

Поредната илюзия. Някакъв малозначителен вестник от 30-те

Битакът се беше ширнал в цялото си великолепие. Каквото поискаш – това имаше, само трябваше да го откриеш. Но никакви следи от реликви на „стария Монетариум“, или колекционерът не можеше да ги намери.

- Имаше едно списание такова някъде натам - „Финансово дѣло“ или нещо такова – рече приятелят му. – Дали вътре няма нещо по въпроса?

- Не, остави ги тия дивотии. По-скоро може и някакви работи на самия Теодор Паничков.

- Като например?

- Ами той е автор на разни такива съчинения навремето, нали е бил голяма работа... А! Гледай бе!

Вниманието на колекционера беше привлечено от поредната купчина стари бумаги, изпод която той измъкна някакви опърпано списанийце. Отгоре имаше надпис с дебели черни букви: **МОНЕТАРИУМЪ ЗА ВАСЪ**. Бр. 5/1943 г. Въ броя:“ и така нататък, и така нататък...

- Колко е това?

- По левче са – рече му дебела продавачка отсреща.

- Няма да се пазаря – колекционерът даже разрови и за други броеве, ама нямаше.

- Бате, гледай бе!

- Е това нямаш ли го?

- Ами не бе, човек, принципно нямам никакви други освен 4-5 броя от 30-те години!

Официалното рекламнo-осведомително списание на Монетариум от времената на поредното „национално обединение“ предлагаше (освен традиционните за епохата многословни реклами) и две статии – за „инфлацията (обезценѣването) на българския лѣвъ от 1941 г. досега“ и „стоково-паричнитѣ изражения на бойното другарство съ Райха“. Най-отгоре се мъдреше друг заглавен надпис – „за мнения и препорѣжки: бул. Фелдмаршалъ Кутузовъ № 29, районъ Централенъ. Тел. 29-40-5. Главенъ уредникъ: Ал. Лападатъ; собственикъ: Теодоръ Паничковъ“

- Евала, братле! Ето го и логото!

- Да, да, с тия светкавици...

- Е т`ва е, пич, е т`ва са те! Най-нашият монетариум! – радваше се колекционерът и разгръщаше мърлявото списанийце.

- А всъщност тия светкавици образуват буквите Монетариум, така ли?

- Не знам... а дали изобщо трябва да се знае? Винаги трябва да има някакви неизвестни, така е по-интересно – колекционерът държеше реликвата и замечтано рееше поглед по хорската блъсканица. – Не ми смущавай момента, бате. Толкова ми е хубаво!

XIII

Беше дъждовен понеделник в Университетското представителство. Велизара стоеше вътре и се чудеше какво още ще ѝ дойде на главата. В горния десен ъгъл на монитора се виждаше хартиена лепенка с емблемата на отдела по автоматизация на дейността и малко по-надолу – „инвентарен № еди-кой си“.

По едно време въртележката направи повече от 45 градуса и масивна фигура затъмни входа.

Велизара правеше нещо в ниското и не можеше да види кой влиза.

- Това да не е Радо? – рече тихо.

- Не, Шейтанича.

- А... и на него да му нашокам репите! Този път е при тебе, да знаеш.

Човекът-планина се придвижи напред две крачки и в същия момент го повикаха.

- Моля, заповядайте!

Булдогът измина с три крачки два метра и седна. Отсреща колежката на Велизара вече събираше сили да се бори с опърничавия лидер на крайните:

- Добър ден, г-не.

Дотук добре. Помнете, че Димитър Шейтанов не обича да му споменават фамилията.

- Искам да проверя дали са получени парите, които трябваше да ни бъдат пратени от политическите ни съюзници от „Кубратова България“ – изръмжа лидерът.

- Да, разбира се, ей сега.

„Секунда“ и „момент“ май също са чужди думи, значи е по-добре да не ги употребявам, рече си тренираната кадърка.

- Само ще Ви помоля, личната карта.

Колежката на Велизара извади стъкълце и през него се вгледа по-подробно в документа. Тая проверка продължи около минута, през което време Димитър вече започна да губи търпение.

Служителката вдигна телефона и рече:

- Дианче, ела да видиш т`ва.

- Е какво сега, не съм аз ли? – излая ядосалият се вече Шейтанов.

- А, не, просто рутина проверка... ааа, в смисъл, те съмненията са прин... ъъъ, поначало към всекиго – замяната на „принципно“ с „поначало“ в реално време даде основание на Монетариум рейнджърката да погледне Шейтанов доволно.

- Тогава каква е тая, дето я викате?

- Ами Дианчето е директор на офиса.

- Не се казва така, казва се началник на представителството! А за снимката какво? Абе ти знаеш ли кой съм аз бе?! – кресна Димитър така, че го чуха и в кредитния отдел.

- Ми не, както вече споменах, нямам особена представа. – раздразнено отвърнаха отсреща. – Защо сте толкова скандален?

- Ааа, нямали били те! Ще Ви науча аз Вас... кифли с мармалад такива! Като сте нямали били представа, гледайте довечера предизборното студио по Мега тв, да видите как всичките ще ги насмета!

- Е кого пък ще насметете толкова?

- Как кой? Евреите от Вашингтон, дето управляват света!

- Само да не забравите, че един от тях ни е шеф... – представителката на Монетариум номенклатурата явно вече изобщо не вземаше Шейтанов насериозно.

- Не се казва шеф, а началник или ръководител! Като дойдем на власт, Вас няма да Ви има! – излая Шейтанов, стана, прекръсти се, рече „Бог да пази България!“ и излезе, дори без да разбере дали му е дошъл преводът.

- Боже, Боже... тежък случай. – Велизара се обърна наляво и се ухили.

- Това сега как се казваше, крайнодесен ли?

- Крайнодесен... ха-ха, той с толкова напъване да е краен, накрая от засилката взел, та се обърнал на 360 градуса и пак се върнал, откъдето тръгнал. Ама аз тоя номер и със стола си го мога, зер се върти все пак!

- „Да живее царят“ забрави той, пак го забрави - куца му идеологическата подготовка. Евреи от Вашингтон! Болните мозъци, братче!

Следващият посетител беше Радо, който искаше да си направи вноска по „сандък вересията“, както се изразяваше Велизара. След цялата процедура накрай тя подаде на музейния бизнесмен два документа и поиска да ги подпише. Той бавно-бавно се автографира, а после продължи да пише нещо отдолу.

„Какво е пък това?“ – рече си Велизара. - „Оф, ама чакай сега, да му не вадя листа изпод химикалката все пак“.

След малко Радо извъртя листа с два пръста и го побутна. Велизара взе бумагата и прочете неграмотно написано изречение: „Черният си дроб давам за ено кафе сас Вас“. Тя постави листа на бюрото и след кратко мислене записа отдолу отговор:

„Благодаря, няма нужда, той дробът Ви е важен, пазете си го“. Радо прочете и замръзна. Вдигна лице с наранена физиономия:

- Значи Вие нищо не искате от мен? Та клавиатурата... сама пише под Вашите ръце.

- Ооо, айде-айде, дрън-дрън, аз да не съм Ви добрата ламя Спаска, че да ми трябва черният Ви дроб? Казах Ви, пазете си го - ще Ви трябва.

Радо стана и бемълвно си излезе. Велизара се обърна наляво и се усмихна:

- Еех... както обичам да казвам - съжالياвам, ако съм разочаровала някого, но никога не съм имала за цел да очаровам никого.

С това обаче емоциите за деня не свършиха, защото след около час колекционерът намери за нужно да наруши правилото си да ходи в Монетариум само в петък.

- Заповядайте, който е на ред!

Брадаткото се упъти към бюрото, седна и извади парцалака от 1943 година.

- Здравейте. Утрото настъпи. Ето един брой... най-сетне успях да се сдобия – и подаде списанието. Отсреща ефектът беше по-скоро отрицателен.

- Да бяхте му ударили един парцал на това чудо, преди да дойдете тук да се... фукате. А откъде го намерихте?

- От битака – тихо отвърна колекционерът. – Там често изпадат подобни неща, но това дори и за там е забележително.

- Айй, от битака! Ужас! Ама приберете го де, приберете го, да, много е добро, и в Музейната дирекция го нямат, сигурно го нямат, окей, ударихте ни в земята! Вие сте професионалист, направо намбър уан, ама разкарайте го просто само, че миналата седмица идваха да пръскаат! Майчице... Дайте нещо по-делово! Ще теглите ли, какво ще правите? Божкее, какво чудо!

- Ами нее... аз просто... да се похваля наминах – тихо рече брадаткото.

- Ааа, ами... аа, да, супер е, просто следващия път, аре, така нали... с парцала първо малко – думите и междуметията се застъпваха.

Велизара реши да вземе нещата в свои ръце:

- Момент, Вие дебитна карта имате ли към тази сметка?

- Н-не – запелтечи брадатият.

- А! Ами тогава вижте това – Монетариум Мега Дебит. Теглите без такса от всички банкомати в страната, плащате на ПОС терминал при всички търговци, имате и опция овърдрафт...

Човек би трябвало да бъде гений на четката, за да опише в този момент лицето на колекционера.

- Секунда... чакайте. Ама защо ми е това? Аз банкомати не ползвам, ходя си така тука. Какво е това.. овър...

- Вие си ходите така тука, но имайте предвид, че сега теглите с такса, а и това е много популярна карта, навсякъде се приема, и на битака включително .

- Моля?

- Да, точно, това е най-колекционерската карта. В Париж колекционерите само с нея пазаруват – това лято бях, така видях. Картини, рядкости – всичко!

Ексцентрикът протегна леко ръце напред.

- А мога ли да я... видя? – пророни тихо. – Аз... много Ви уважавам, аз не бих могъл да я върша тази работа.

От Велизариния поглед на брадатия веднага му стана ясно, че е казал нещо нередно:

- Те много малко хора биха могли да я вършат тая работа. А картата... е, не можете да я видите, но ще Ви е много удобна, когато Ви я направим.

- Ох, аз... не съм за това в момента. Извинете, приятен ден пожелавам! – колекционерът стана, поклони се и си излезе. А след него бомбастичните реакции продължиха:

- Не ща дарове, ни злато, гордо викна Симеон! Хи-хи-хи-хи...

- Майчицеее, мумия! Думи нямам вече! Инфаркт ще получи. На тоя трябва да му се забрани да идва! А и ти само го возиш по мантизелата...

- Ще го возя ами! Такива са те – спокойно рече Велизара. - Познавам им аз на колекционерите душичката. Те никога няма да седнат да се радват толкова много на това, което имат, колкото все ще болят за онуй, дето го нямат. И това им е на тях представата за... ааа, себеосъществяване, за развитие, напредък. Постоянно да правят колекциите си по-големи и оттам нататък да извличат сведения от тях. Нищо странно няма, просто те така разсъждават, там е работата. Ограничена история. Но това не е човешко. Защото аз може да работя с цифричките, но това поне по някакъв начин служи на хората. А тоя е заменил човещината с колекционерщината. Дошъл да се хвали със списания от не знам си кога! Това приказка ли е, ми кажи? Добре, къде са тука хората? Фетишизъм, неправилно, нездраво явление.

Въртележката направи 45 градуса и вътре нахлу ръкомахащ индивид:

- Коя тука е Вяра Спасова?

- Велизара се наричам, ако обичате! – отсече откъм бюрото Добрата ламя Спаска.

- Ало, брат ми, само не съ вълнувай, че ще се скараме! – вдигна пръст Тошко. – Като свърши с пича, тогава и тебе ще те видим

- Подпис тука два пъти и с това на касата – изговори на един дъх Велизара и с най-захаросания си глас подкани ядосания посетител да седне, докато продължаваше да си глади брадичката. – Слушам Ви, заповядайте?

Онзи се просна и започна:

- Защо си изгаврихте с мене? Днеска ме фащат пак сините в 176¹² и аз немам пари. Знаете, че ме махнаха от работа! И тъй им викам, а оня вика – имате ли кредитна карта? Викам – к`во? Имам, да. И оня, моля ти се, вади един терминал такова, като валидатора, ама по-голямо, и вика – че пла̀тите с картата! И аз ме изненадаха нали, и вада картата, и сам не разбрах как го на̀правих! И с`а съм с педесе кинта назаде! Нали уж оня Вашият щял да напра`и нещо?

Велизара наблюдаваше афектирания посетител с почти научно спокойствие.

- Извинете... какво сте очаквали? Че ще ви освободим от това да плащате глоби за нередовен пътник? Е Монетариум да не Ви е благотворителна организация? Казах Ви, че при бъдещ случай на глоба ще бъдете значително улеснен, това е всичко. Какво работихте досега, ако не е тайна?

- Тухладжия съм. Носа тухли демек.

- Ами не ми прикачвайте думи в такъв случай, не Ви отива на претенциите. Такъв солиден, грамаден мъж! Да не говорим, че не е и кавалерско – смееше се вече Спасова.

- Айде, брат ми, дотука беше!– приближи се Тошко и сложи ръка на рамото на сачисания клиент.

След няколко горе-долу спокойни часа въртележката на входа се завъртя и влезе Валери Михайлов със своя сол Аркади.

- Здравейте, г-н Михайлов! – отдадоха му чест.

- Нещо ново да е станало, какво се случва тук въобще?

- А, нищо, просто идва един смешко – рече Велизара. – Оня, дето все разправя колко му била велика компанията... ох, как се казваше, „Файър пръдакшън“.

- Не е ли Прътекшън? – запита Валери. – Или Пърдакшън по-скоро?

---

¹² Сини – контролори. Бел. ав.

- Не, не, Пръдакшън. Това е оня, Радослав там какъв беше... дето влезе в рекламата и освен това има към нас сандък вересия.¹³

- А, ясно. И какво друго правеше?

- Ами пишеше ми някакви глупости как черния си дроб давал за едно кафе с мен, ама аз го разкарах, както си му е редът.

- Черния си дроб?!

- Евала, пич! Тоя съвсем се разпорил! – включи се Аркади.

- Тихо, Аркади. Да си оправя колекционерския кредит по-бързо, писнали са ми такива. Няма да им се връзвате, нали сте специализиран отряд за бойни операции¹⁴! – затвори темата Михайлов.

- О, да, разбира се, не се притеснявайте. Опаа... чакай сега, че Монетариумът пак заби – Велизара обърна поглед към монитора и забеляза, че не може да раздвижи курсора.

А Борко сисадминът пак го нямаше, пак оправяше нечий друг компютър.

XIV

Проф. Багдасаров беше в кабинета си, когато телефонът му звънна и той вдигна.

- Да, моля?

- Аркади Пенчев се обажда, от Монетариум Банк.

- Извинете, по какъв повод ме търсите?

---

¹³ Тук Велизара жонглира с вътрешния жаргон на Монетариум. Сандък вересия - колекционерски кредит; сарай вересия – жилищен кредит. Говори се, че имало и сараф вересия – кредит за започване на собствена дейност. Бел. ав.

¹⁴ Явно по такъв начин Валери Михайлов чете съкращението СОБО. Бел. ав.

- Ще Ви кажа. Преди всичко бих искал да Ви запитам - следите ли съвременната литература, в частност нашата?

- Да, може да се каже. Въпреки настоящата духовна криза в страната, с всеки изминал ден се появяват нови писатели с върно перо, които показват, че правилно са усетили нуждите на сънародниците ни - издекламира професорът, като че него изпитваха.

- Чудесно. Значи Вие сте човекът, който ни трябва. Кога Ви е удобно да се видите наживо с нашия шеф, г-н Валери Михайлов, за да научите по-подробно за какво става въпрос?

- Аз днес съм твърде зает, но утре мога да мина, където кажете.

- Удобно ли Ви е да ни посетите в Големия лагер утре в 14 часа?

- Да, никакъв проблем. Там ще съм.

- Не се и съмнявам във Вашата точност. Приятен ден!

- Подобно – и разговорът приключи.

„Монетариум? Какво пък ще искат тия сега? Да не би да желаят да спонсорират университета?“ – зачуди се проф. Багдасаров.

На другия ден философът застана пред Лагера. Влезе вътре, указа кого търси и го заведе до кабинета на Валери Михайлов. Шефът се здрависа с професора и го покани да се чувства като у дома си.

Когато влязоха в кабинета, първото нещо, което Багдасаров видя, беше голяма стъклена секция, отрупана със старинни бумажки, изписани тетрадки, други паметни вещи и въобще всевъзможни джунджурии, принадлежали на Теодор Паничков. До нея се мъдреха два други библиотечни мастодонта, наблъскани с педантично подредени томове, които би трябвало да внушават авторитет, но не би. При по-внимателен поглед се забелязваше, че това бяха систематично подвързани течения на списанията „Български монетарь“ и „Финансовъ вѣстникъ“. До тях – две западноевропейски издания от време оно - немския алманах *Monetarische Rundschau* (1921-1943 г.) и френското *Annuaire de la Société monétaire française*. И ако тези всичките поне на

теория имаха някакви основания да се мъдрят в кабинета на всесилния властелин, то едва ли можеше да се каже същото и за „Новости в монетарската техника“ - бюлетин на Държавния технологичен комбинат за монетарна апаратура в Айтос (от 1979 до 1990). Зад бюрото на Валери стоеше същият дърворезбован портрет на Паничков като онзи долу, само че тук имаше монтирано рафтче за поставяне на цветя и до тях кандило.

Монетар № 1 предложи дъмпъл и пристъпи към разговора.

- Уважаеми професоре, аз нямам, разбира се, Вашите задълбочени познания в областта на високата духовност. Именно затова се осмелявам да Ви откъсна от високопросветените Ви философски занимания, за да Ви ангажирам с нещо от Вашата област. Работата е там, че съм написал книга по история на Монетариум, нещо като популярно изложение за всички - „Монетариум за човешки същества“. В него по нещо за всички, от 1931 г. досега – така да се каже, от първия ни шеф, г-н Теодор Паничков, до последната ни засега назначена чистачка, Гинчето. Бихме искали да организираме премиера на книгата в университета. Какво смятате по въпроса Вие да напишете критическа статия за изследването, която преди това да се публикува в разни научни издания и сайтове и т.н.?

- Твърде добра идея. Само че преди това трябва да се запозная с книгата.

- Да, разбира се. Заповядайте.

Изданиято беше доста добре полиграфически оформено – върху гланцова хартия и с матирани твърди корици. Като заглавие беше отбелязано: „Монетариум за човешки същества“. Най-отдолу на титулката се мъдреше възстановената след 1990 г. оригинална емблема с надпис под нея „Издание на Монетариум Банк, 2013“.

- В какъв срок трябва да е завършена статията? – запита Багдасаров.

- Ами до края на месеца проблем ли ще Ви е?

- Не, сигурен съм, че ще е твърде приятна задача – учтиво отвърна професорът и взе книгата, за да я прибере в чантата си.

Тогава вниманието на Багдасаров беше привлечено от друго нещо. На един от рафтовете на стъклената секция се намираше прашасала тетрадка, подвързана в черно.

- А това какво е, извинете?

Валери едва запази самообладание – велик момент, някой драговошно желае да слуша глупостите му и дори го търси за това. Той взе тетрадката и я отвори. На първата страница с полуграмотен почерк беше написана колона цифри, а едно от малкото четящи се неща беше „за *прошлѣцит* *ѣ* 1,20 лв“.

- Ето виждате колко широк човек е бил Теодор Паничков! Той дори е давал собственоръчно милостиня на сакатите и болни хора, които е срещал. Тая книга е носил винаги в чантата си, защото е вярвал, че доброто трябва да бъде винаги с него.

Багдасаров гледаше учудено, но внимателно. Това окуражи Валери. Той заразгръща нататък тетрадката. На друго място можеше да се прочете: „*Сѣстни продукти (зарзаватѣ): картофитѣ 2 лв, кукурузѣтъ 1,20, пиперѣтъ 1,80 (б. п.), лебеницитѣ 80 ст. (б. п.)*“. Бяха дадени и ценовите показатели на „*тютюня*“, но те не се четяха – имаше прекалено много драсканици.

- Това доказва само едно – Теодор Паничков искрено се е вълнувал от цените на хранителните продукти, защото е смятал, че един banker задължително трябва да знае цените на доматиите и краставиците¹⁵. Това му е помагало да бъде в по-висока степен полезен на хората – тук Валери като че ли окончателно излетя във въздуха и сам се виждаше на мястото на Паничков. Шефът би дал мило и драго негов портрет да седеше в Лагера, дори и да не бъде жив да го види.

- Прощавайте, за коя година се отнасят тези записи в тефтера?

- От втората половина на 30-те години са, ми беше казано.

- А бих ли могъл да си ги запиша?

- Да... разбира се, но защо?

- Така... от личен интерес. А коя година умира Теодор Паничков?

---

¹⁵ Между другото, това го е казвал още известният Атанас Буров. Но, разбира се, разликата между него и Паничковия е от небето до земята. Бел. ав.

- 1949 г., покосен от инфаркт, след като така и не успява да преживее експроприацията и национализирането на любимия си Монетариум. Тъжен край! Но днес ние сме призвани да изпълним неговите завети и му отдаваме почит, защото знаем, че той е винаги с нас¹⁶.

Това беше краят на деловата среща. Михайлов и професорът слязоха на улицата и се разделиха.

XV

Тази вечер Драгомир Банев, гениалният физик, излезе по-рано от работа. Той щеше да посети университета, за да присъства на конференция на тема „Готфрид Хердер - баща на културния национализъм“. Не за друго, а защото се чудеше от какъв зор някой ще нарича квартала му баща на нещо си.

Конференцията щеше да се проведе в зала 1. Измежду докладите Драго си беше набелязал: „Понятието Volk в интерпретацията на Хердер“. Автор беше същият онзи проф. д-р Григор Багдасаров, известен капацитет по философските въпроси, който сега пишеше и книгата „История на култа към личността в последните няколко столетия“.

На входа Драго се засече с няколко известни личности, между които и самия професор, но не го заговори. Искаше първо да чуе доклада му. Изведнъж телефонът иззвъня. Физикът погледна екрана - „Call from Paradise“

- Да, паратайс?

- Ти на работа ли си?

- В университета към, на култура малко.

- Така, иди на връщане в железарията и купи две крушки от енергоспестяващите, че аз няма да мога да хвана магазините, а и не ми е на път. Нищо не правиш в тая къща!

---

¹⁶ Значи така си бил отишъл Теодор Паничков. Ми да, то не е шега работа да ти надойдат някакви от горите и да ти вземат целия Монетариум. Бел. ав.

- Добре, добре... остави ме сега. Поздрави в Готфрид Хердер!

И Драго затвори телефона ядосан. С какви битовизми го занимават!

Тогава към него се приближи самият проф. Багдасаров с една маргаринена усмивка:

- Колега, здравейте! Простете, че се намесвам, но чух, че разговаряте за Хердер. Какви са ви впечатленията от него?

- Здравейте, г-н професоре! – отзова се Драго, после се учуди, че го заговарят за квартала му, но си помисли: „Те са по-друг род хора, дай да си поговоря с него, да не се излагам“.

- Ами... има много предимства.

- Съгласен съм с вас. А какво от тях най-много ви допада?

- Ами много е комуникативен.

- В смисъл на отворен, нали, предвестник на теорията за съвременното етническо и културно многообразие? – продължи Багдасаров със същия сладникав псевдонаучен тон. – Да, съгласен съм. Прави достъпни твърде далечни дотогава понятия и топоси, нали така?

- Да, в смисъл... там представите за пространство са други.

- Именно. У Готфрид Хердер има много да се говори за пространствените му понятия. Това може дори да е тема на една отделна публикация! Простете, не съм ви виждал на подобни форуми досега. С какво се занимавате?

- Физик съм. Работя в ЕЦКИ.

- А, ясно. Но това ще рече, че разбирате природата, а от такива хора стават чудесни философи! Макар и физик, за мен вие сте един кандидат-хердерианец! А от колко години сте в орбитата на Хердер? – продължи да подскача професорът.

- Ами... там съм от около пет години, така че се чувствам вече кореняк хердерчанин¹⁷ – тук обаче и Драго се ухили нервно, тъй като все повече му се струваше, че разговорът не засяга точно тая тема, която той мислеше.

- Оставям ви сега, колега, надявам се да чуете доклада ми! – рече му професорът, щом видя, че Драго се е замислил.

- Да, разбира се, непременно – отвърна Банев и се отдалечи.

XVI

Събитията се развиваха бързо. Тази сутрин проф. Багдасаров се обади на Валери Михайлов. Съобщи му, че е готов с рецензията, но че имал и други неща да му каже и би искал това да стане на поверителна лична среща. След кратък разговор двамата си уговориха среща пред Големия лагер в 12 часа на другия ден.

Денонощието се смени и в 12:05 Михайлов въведе професора в кабинета си. На видно място вече беше поставена прословутата табакера.

- Само преди това бих искал да Ви покажа най-новата придобивка на бъдещия ни музей – оригиналната, личната табакера на нашия легендарен баща-основател, г-н Теодор Паничков. За него сигурно сте чували.

Професорът внимателно взе табакерата и я завъртя в ръцете си.

- Наистина интересно. А какво значи емблемата?

Както си спомняме, основната част от логотипа на Монетариум представляваше две нееднакво дълги преплетени светкавици, които образуваха грамадно разклучено М.

---

¹⁷Ами да, така е, евтино беше в Готфрид Хердер преди години, когато все още нямаше метро, Хипер мол и Гига маркет. Сега вече е доста по-скъпо. Който е купил – купил; оттук нататък цените там само ще се качват. Добра инвестиция, Драго! Бел. ав.

- Ами основателят я е измислил. Вероятно е искал да каже, че Монетариум е ярък и блестящ като светкавица, а сигурно, и че ние сме твърде бързи в обслужването – отвърна с готовност Валери, доволен, че е стъпил на своя територия.

- Хм... това поначало е така, но тълкуванието Ви е малко повърхностно.

- Простете, в смисъл?

- Светкавицата евласт и сила. Зевс и Юпитер мятат светкавици, нали така? Ако сте вярващ, когато Бог говори, то той винаги е заобиколен от блясъка на светкавиците и трясъка на гръмотевиците.

- А, да, това е наистина прекрасно...

- Да, прекрасно, но не Вие го казахте. Впрочем – тук професорът повъртя още малко в ръцете си прословутата джвъчка – това трябва да е оригинална паметна вещ на Паничков, така ли?

- Да, точно. Личната му табакера. Вероятно нея е ползвал, когато....

- Извинете, г-н Михайлов, можете ли да ми кажете как според Вас се пише думата „съгласие“ на правописа отпреди 1945 година?

- Така... както се произнася – Валери отговори бавно, беше малко объркан и се чудеше защо му задават този въпрос.

- Това е грешка – възрази спокойно професорът. – То се произнася „сЪгласие“, но се пише „сЖгласие“.

XVII

Изпървом Монетариум шефът не разбра какво му казват.

- В смисъл? Има нещо нередно?

- Ни повече, ни по-малко от това, че тук е изписано със съвременно Ъ, което ще рече, че тази табакера, или поне надписът, със сигурност не е от 1931 година¹⁸. Малко вероятно е да са го неграмотно написали, в онези години хората много са внимавали какво правят.

- Е как така!!! – достолепният властелин на преплетените светкавици изведнъж се почувства простосмъртен. – Ама сигурно ли е това? В смисъл, огледайте го добре.

- Гледам го и в момента, защото и на мен ми е неприятно, но е тъй. Дори няма следи и от изтриване на стар надпис и нанасяне на този. Не, просто някой Ви е измамил явно – професорът спокойно каза това, което Михайлов още не се беше осмелил да формулира в съзнанието си.

- Боже Господи, а аз...

- Вероятно сте платили твърде сериозно... аа, количество, нали така?

- Та аз... о, Боже, аз направо ще го убия! Майкоо! – Валери се хвана за главата и почувства, че губи въздух, краката му се разтрепераха

- Добре ли Ви е? Желаете ли да повикам някого? – услужливо предложи Багдасаров.

- Не, не, но това просто е... не, не мога да го приема! 72 хиляди... та не е, олеле, майчице! Луд съм, знаех, като ги давах за едната табакера, ама сега...

- Искате да кажете – знаели сте, че е безумно да ги давате за едната табакера на Паничковия, но съзнанието за нейната автентичност е замъглявало здравия разум у Вас? Но сега, когато тая автентичност вече я няма, заплатата ми за години напред Ви изглежда много по-голяма и достойна да съжалявате за нея?

Професорът продължи с още разкрития:

- Така, а как ще реагирате, ако Ви кажа, че прословутата Паничкова тетрадка също не е оригинална? Проучих внимателно нещата. Такива цени на хранителните

---

¹⁸ Големият юс (Ж, ж) е съществувал в книжовния правопис до реформата през февруари 1945 г. Дотогава някои думи, между които и „съгласие“, са се изписвали с Ж, но са се изговаряли пак с познатото Ъ. Бел. ав.

продукти изобщо не са били актуални към въпросния период, това са пълни глупости! Още повече, че е недопустимо уж толкова образованият Теодор Паничков да пише „лЕбеници“ и „кукуруз“ и въобще да се разхожда по пазарищата с оня бакалски тефтер! Ама точно бакалски тефтер си е, кой знае от коя квартална бакалия е взет! Някой си смятал дадените вересии с него и какво е дал на просяците, дето се навъртат около дюкяна, това е то.

- Ами не, просто... – край, Валери беше в нокдаун, беше невъзможно да се разговаря с него.

- Към рецензията още имате ли интерес?

- Ох... оставете я на бюрото ми, ще я погледна и ще Ви се обадя.

- Както желаете. Приятен ден!

Багдасаров остави плика със страниците на стъклената маса и напусна Големия лагер.

XVIII

Валери Михайлов позвъни на Аркади да дойде. След шока сега у Монетариум властелина лека-полека се настаняваше послешоковото състояние и ядът се проявяваше все повече и повече.

Аркадича влезе и завари шефа си, отпуснал се морно на едно кресло.

- Какво става?

- Ох, Аркади, направо ще го убия тоя... Радо или какъвто е там. Аз му се доверих, реших да му дам шанс да се поправи, а той какво ми докара! Ела тук, че не знам вече!

Солът се приближи.

- Лъсни ми обувките, Аркади.

Пенчевият излезе, върна се с необходимите предмети и коленичи. Започна да разтърква черната кожа с малка кърпичка.

- Виж дали няма драскотини!

Неразумният Аркади се подчини и в следващия момент отнесе такъв страшен ритник в зъбите, че отлетя на близо метър и се хвана за устата.

- Ааа, ааа! Аа-оо – не можеше да учленява звуковете – Уа-уо-уа...

- А така, изкарах си яда малко, сега да видим какво ще правим с другия нещастник – провърмори доволно Валери и набра номер. Чака, чака, още малко чака.

- Ο αριθμός που καλέσατε δεν αντιστοιχεί σε συνδρομητή¹⁹ - служебният глас в слушалката бе достатъчно красноречив.

- Бе какво става бе, мамка му! – изруга Монетариум падишахът. Интересуваше го само Радо, не се вълнуваше от разкъравената уста на горкия Аркади.

Тук трябва да споменем, че Валери Михайлов знаеше цели пет езика, но с гръцкия беше определено скаран.

- Ох, кого да питам, кого да питам... – шефът никога не се беше чувствал толкова безсилен – още от времето, когато четеше за изпити пред кабинетите на преподавателите в последния момент. – Какво по-напред да сторя, с какво да се захвана?

Тук по навик реши да пита Аркади, но в следния момент се сети, че Пенчев седи безмълвен, с ръка на устата и едва гледа от болка. Изведнаж Михайлов се почувства много жалък.

Винаги, когато изпаднаше във вътрешни колебания, Валери слизаше към Центъра и се виждаше с много хора. Така се постигаше двоен ефект – хем изграждаше образ на „народен шеф“, хем добиваше сведения и съвети от първа ръка. И така, Монетариум падишахът излезе, качи се в джипа с номера ΜΒ 1931 ΑΔ и подкара към Университетското кръстовище. Изпървом мислеше да смени маршрута с бул. Ярослав Хашек, но в крайна сметка избра по-космополитното представителство. В момента

---

¹⁹ Гръцки. Отговаря на нашето „Избрали сте несъществуващ абонатен номер“. Бел. ав.

Михайлов беше толкова ядосан, че дори да видеше вътре колекционера, нарамил цял наръч списания „Монетариум за вас“, или Шейтанов да замества чуждици, нямаше да издивее толкова.

XIX

А в Университетското представителство днес също беше интересно.

Едно, че отпред опваха нова реклама на билборда - на *Monetarium Master* – картата близо до сърцето Ви! На преден план се виждаше ръка, която предпазливо вади портфейл с две монетарски карти от вътрешен джоб. Явно освен обикновена реклама посланието трябваше да призове хората да обръщат повече внимание на сигурността.

Та едва що слънцето беше затоплило керемидите по покрива на пететажната кооперация, когато в партера отвориша служебната поща и прочетоха следното важно съобщение:

To: univblvd@monetariumbank.com; ljordan@monetariumbank.com; paisiyblvd@monetariumbank.com и т. н.

From: nid@monetariumbank.com

Subject: Seminar branding chauvinism

Date: 17.III.<this year> 19:44:09

Уважаеми колеги,

Семинарът на тема „Влияние на брандинг шовинизма върху световните процеси“ ще се проведе на 25.III от 9:00 ч. в конферентната зала на Големия лагер. Събитието е отворено към всички наши приятели и съмишленици.

Лектор: г-н Валери Михайлов, председател на НИД към Монетариум Банк АД

Искрено се надяваме да уважите поканата ни.

С уважение:

Владисая Милтенова – секретар на ПР отдела на НИД към Монетариум Банк АД, Ph. D. (д-р на науките)

- Е само това липсваше! Първо на оная книга представяне, сега и това.

- А кога верно е онова с книгата му?

- Утре, в зала 1 на университета. Ама *оня другия*, не *нашия*.

- Да де. Ама то тука се научаваш всъщност *другия* да го наричаш „университета“, че само с хора оттам си имаш работа. Улавите колекционери и шашавите им професори с великите трудове по... история на култа към личността и там какво беше – Велизара сложи точка на спора, защото пред вратата застана висок човек.

Той не побърза да влезе вътре, а се зачете в залепеното съобщение, което, между другото, беше поредният шедьовър на Валериевата грандомания. Информацията беше в рамките само на едно изречение в средата, а останалото беше емблемата с преплетените светкавици, названия на направления, начини за връзка с тях, копирайти, запазени права отпреди илядо годин и вдигнат пръст как нелегалните копирачи на единственото изречение ще бъдат наказани съгласно международните съглашения по авторските права. А изречението просто известяваше, че навръх Великден Университетското представителство няма да работи и хората е по-добре да се ориентират към дежурните места.

- Какво прави той? Сякаш по-тъмно стана. Малей, к`ъв мъжага...

- Чете там, на Валери грандоманията. Те копирайтите повече от съобщението.

- Тихо! Валери има очи и уши навсякъде. Оня Аркади, толкова е гаден...

Точно в тоя момент въртележката направи 45 градуса и един човек влезе вътре. Това беше Валери Михайлов. Всички изтръпнаха, като го видяха, а Велизара се загледа в монитора, давайки си вид, че изучава нюансите на логото на Монетариум Експерт 12.1.

Този път обаче шефът не беше сам. С него вървеше друг човек – същият оня, който беше чел съобщението на вратата. Михайлов поздрави и влезе навътре. Отвори врата и покани госта. Двамата се разположиха, Валери предложи дъмпъл и разговорът започна със стандартните любезности:

- Приятно ми е винаги, когато прибягвам до услугите Ви.

- И на мен. Работата с Вас е удоволствие.

- Вижте, да започнем поред. Въпросния Радо не мога да го открия вече доста време по телефона. Когато му звънна, ми се казва едно и също, сякаш чувам служебно съобщение от телефонен секретар – „О аритмòс пу калèsате...“ – Валери се стараяше да обяснява събитията възможно най-спокойно, дори и гръцкият му се получи малко.

- Може ли да чуя?

- Да, разбира се – Михайлов набра номера и подаде телефона на госта си.

- Да... именно. Знаете ли какво Ви казва? Нещо като нашето „Избрали сте несъществуващ абонатен номер“.

- Тоест? – Валери се ококори.

- Ами този номер не можете да го избирате в Гърция.

- Гърция ли?

- Да, това е на гръцки.

- А аз го мислех, че е румънец! До такива сведения се добрах.

- Кой това, Радо ли?

- Да.

- Именно, той е румънец, румънски мошеник и измамник, името му е Траяне Раду. Румънците много обичат името Траян. Но румънството му не му пречи да избяга, където си реши – събеседникът на Валери спокойно осветляваше положението.

- А тая неговата фирма... „Файър Пръдакшън“?

- Внасят разни там китайски пиратки и други пиротехники, между другото – доста опасни, от ония, дето режат ръце по Нова година.

- Господи... Само това не знаех! Ооо, ама ще го науча аз! – Валери издрънка това последното повече за да не изглежда прецакан, то прозвуча съвсем безпомощно. Всъщност едва сега шефът разбра, че Радо от година и кусур е правил, каквото си иска, а накрай се е подиграл с него, монетар № 1, по най-унизителния начин.

- А, благодаря Ви, благодаря Ви за помощта. Това беше много за мен, а Вие ми оказвате неопенимо съдействие – Монетариум шефът се върна към светските баналности и това беше знак, че деловият разговор е приключил.

А какво ставаше извън тайната стая? Въртележката направи 45 градуса, вътре влезе Колекционера, замоли за поредните „40 пари“ и седна при Витошка Илиева. Така де – дежуряха само тя и някакъв зализко, другите бяха в обедна.

- Момент... – монетарката заговори по-тихо – я кажете – знаете ли руски?

- Ами да... оправям се.

Един колекционер на стара техника задължително трябва да знае руски!

- Защото – Витошката дискретно посочи вдясно от себе си – там клиентът е руснак, а аз помагам на колегата, защото той пък съвсем не знае. И ме интересува как ще стане на руски „Вие трябва да попълните тази декларация, защото нямате български мобилен номер“?

Колекционера тръпки го побиха, той веднага се представи от другата страна на барикадата. Придаде си позата на делови човек, грабна химикалка и листче от кочана и надраска: *Вы требуете пополнить эту декларацию, потомушита Вы не имеее болгарский мобилный номер.* Не беше особено правилно, но щеше да се разбере.

- Много благодаря! – стана Витошка и го отнесе на колегата си. В този момент влезе Велизара.

- Той ей сега спаси положението тука, намери ни в превода – ухили се Илиева.

Колекционера гледаше слисано.

- Господи... това е най-страхотният ден в живота ми! – промърмори тихо.

- Моля? – рече Велизара – По-велик дори от онзи, когато сте намерили първата българска отварачка за консерви? Не говорите сериозно!

XX

А какво ставаше в този момент в Готфрид Хердер?

Драго Банев седеше в любимата си поза, в любимия си диван, в любимата си дневна и гледаше в екрана на любимия си лаптоп, сложен на стъклена масичка, подобна на оная в Големия лагер. Изобщо, целият апартамент беше нов-новеничък и обзаведен по съвременния тертип и метода. За разлика от жилището на колекционера навърх Центъра, в което сякаш обитателят се оглеждаше и се намираше в миналото.

Този път физикът вече не се чудеше какво да напише, а се вълнуваше от мисълта дали ще разберат откъде е преписал.

Наближаваше моментът жена му да се върне от работа и Драго отсега се стараше да не мисли за това.

След някое и друго време на вратата се позвъни. Банев отиде до домофона, машинално натисна „Вход“ и се върна на мястото си. Беше твърде изнервен, стараше се да убие напрежението с музика, но не му се много получаваше. Днес-утре беше крайният срок да се разбере дали ще му отпечатат статията в списанието *Journal of Astrophysics*, което беше важно издание, със сериозен фактор на влияние в научните среди. Драго много се надяваше да добави това в портфолиото си, когато ще кандидатства за Нобелова награда. Да, да – амбициите на хердерския филиал на Академията на науките стигаха далеч!

По някое време се чу шум на ключове, вратата се отвори и Драговия парадайс влезе в апартамента. Носеше в ръка писмо.

- Здравсти, Драго, това е за тебе, беше долу.

- Аа, дай, какво е? – физикът скочи.

- Ето де, ето.

Драго взе писмото и прочете на плика:

To: Dr. Dr. Baneff

Doctor on Physics

*5, Manastirska loza str.
G. Herder neighbourhood
5620 Sofia, Bulgaria*

- Това чакаше ти май. Ама административния район не са написали – нали е Киноцентъра.

- Глупости, паратайс, кой вече пише административни райони!

Драго побърза да разтвори плика и отвътре изпадна добре оформено официално писмо:

Dear Mr. Dr. Baneff,

We are proud to congratulate you. Your article „Evolutionary Map of the Universe: Tracing Clusters to High Red-shift” will be published in the Journal of Astrophysics, issue 4 for this year – и т. н., и т. н.

- Ааа, паратайс, виж! – Драго се разкиска – Ще ми публикуват статията, разбра ли? Това ми съобщават! Виж де, виж!

- Добре, добре, то оставаше и да не ти я публикуват, след като от два-три месеца друго не правиш. Аз за това време колко нещо свърших...

- Ама това е много важно! Това списание се чете в целия научен свят, разбра ли? А при вас какво... Валери Михайлов нещо си!

- Как? Драго, не ми се спори с телевизор. Валери е лидер от ново поколение, докато ти винаги ще си останеш известен в някакви си там локални среди и това е.

- Ама ти не уважаваш ли физиката?

- Ами... виж сега, физиката ценя дотолкова, доколкото ми допринася за нещо лично на мене. Гледам какво ще ми даде – това е всичко. Докато...

- Ясно. Винаги са по-важни други – далаверите на Валери, компютрите на оня вашия кретен Борко, дето все обърква нещата, а аз, който работя с основите, с фундаментите на всичко това... Паратайс, виж, ти просто си страшно дървен човек!

- Ааа, Драго, аз още не съм влязла, пък ти...

- Ууу, зла и упорита жена! – кресна физикът. – Дори не ме остави да се нарадвам! – затвори вратата на хола и стъклото издрънча.

А готфридхердерската стопанка отиде в кухнята, заизважда продуктите от торбите и се залови да приготвя вечерята.

XXI

Казват, че злото никога не идва само.

След няколко дни Валери Михайлов седеше в кабинета си в Големия лагер и направляваше световните съдбини чрез съвременни средства за комуникация. До него Аркади ровеше нещо в Интернет. Валери и тайният му съветник щяха да обсъждат бъдещи планове и текущи проблеми..

- Аркади! – обади се шефът.

- Да? – отговори солът.

- Какво пише днес в мейла? Оня отговорил ли ни е?

- Секунда. Да, имате писмо от... Лоренцо Патладжани. Елате да го видите – Аркади стана от монитора, а Михайлов се намести на удобния стол. Чете няколко минути и мисли, през което време в стаята беше тихо.

- Офф... еее, заинатил се е! Просто знае колко е важно за нас това място – рече накрая Валери.

- За Кутузов 29 ли става дума?

- Мхм.

Работата беше там, че от няколко месеца Валери си беше наумил ново начинание. Тъй като догодина предстоеше да се празнува 130-годишнината от рождението на Теодор Паничков, шефът възнамеряваше да си върне легендарното

първо представителство на Монетариум, намиращо се в партер на бул. Фелдмаршал Кутузов № 29. Въпреки всички размирици и преустройства, които градът беше преживял през последните осемдесетина години, кооперацията си стоеше, но прословутият партер беше от няколко години зает от представителство на друг монетариум, и то такъв, с чиито важни клечки Валери нямаше особено близки отношения. Михайлов беше отправил няколко оферти, в които предлагаше дори доста по-висок наем, но отсреща отговор нямаше. Явно парите наистина не правеха всичко. От немай-къде Валери беше отворил две представителства в съвсем непосредствена близост, но това беше по-скоро изкарване на яда.

- Само като си помисля, че тия мръсни влечуги сега тъпчат земята, по която преди 80 години е крачил самият Теодор Паничков, и ми иде да ги избия всичките! – скърцаше със зъби Валери в безсилна ярост и кръстосваше кабинета си.

А писмото беше следното:

To: valerimonetarium@monetariumbank.com

From: lorenzopatlagianni@ferraribank.com

Subject: Office Kutuzov 29

Date: 29.ИI.<this year:> 22:47:20

Caro signore Mihaylov²⁰,

Buongiorno! Винаги съм поддържал с Вас най-добри професионални и лични контакти. Имам високо мнение за Вашата интелигентност и вярвам, че ще разберете колко е важно за нас желаното от Вас място. Разбирам, че явно имате към него някакви сантименти di caratteristico storico²¹, но не мога да приема Вашия благосклонен жест. Пожелавам Ви успех в започващото скоро калчо „Монетариум del`anno“

Твърде сърдечно Ваш

Lorenzo Patlagianni/ Лоренцо Патладжани

Ferrari Bank CEO

- Глупак! Високомерен италиански жабар! Разбирал той! Иска да ни унижи, това е всичко. – Валери едва дочете края и се развика.

- И какво ще правим сега?

²⁰Скъпи г-н Михайлов. Бел. ав.

²¹От исторически характер. Бел. ав.

- Ами кажи този път ти. Само да не е като оная, последната ти гениална мисъл, че ще ни се смеят и гаргите. Чакай сега, имаме да обсъдим и други неща. Решил съм да подменя обзавеждането в някои представителства – замисли се Валери.

- Малий... като си помисля колко много пари хвъркнаха нетолкова отдавна, а сега бракуване! За мебелировка ли става дума?

- Да, само за мебели. Ама защо да са загубени парите, брат ми, тука са си, няма къде да ходят – контрира монетар № 1.

- Е как така?

- Ех, Аркади, ето затова аз съм ти шеф, а ти си мой сол. Ще продадем старите нещата феновете, мой човек! Търг с явно наддаване! Знаеш ли какви луди глави има, все едно купуват каската на Шумахер или ракетата на Федерер! Като им кажеш „кресла от пл. Лопес Хордан“ примерно – и те ти нà!

- Господи, затова не се бях сетил – ухили се Аркади.

- Мхм. Само че единственото, което трябва да направим, е да надпишем предварително кое откъде е, защото има някои хора, които си ходят в определени представителства и те са от най-хардкор феновете – обясни Валери Михайлов. – На тях разчитаме. Ще направим всичко, ще видиш.

- А с табакерата как ще процедираме?

- Ох, Боже, не ми бъркай в раната, Аркади, че ще те наричам! Табакерата... ще дам да се изработи същата, но с оная, старата буква, дето я каза професорът. Табакерата, брат ми, задължително трябва да присъства в музея. Следващата година е важна, Аркади, ще честваме 130 години от рождението на Теодор Паничков, за тогава всичко трябва да бъде перфектно.

Заговореше ли за бащата на племето, Михайлов съвсем се преобразяваше и ставаше същи наследник на довоенния банков корифей.

- Лошото е, че има и недобри новини, Аркади. Опитали са се да ни оберат един прец²². Близо до обръщало на тролей № 12 се намира. След малко трябва да ида да

---

²² Прец – представителство, клон. Бел. ав.

видя и да кажа две думи пред медиите все пак, макар че, за щастие, нищо сериозно не е откраднато. Но ще ти дърпам ушите, Аркади, че оня твоят приятел, дето го бяхме назначили там за охрана, се скрил като мишок зад кафемашината! И ония, като влезли и започнали да тършуват, оня излязъл и казал да не го закачат, че *работел на кафемашината*, представяш ли си какъв дебил!

- Ама... – Аркади се затрудни – той просто от шок... нали разбирате...

- Какво да разбирам? Каква му е работата? Да седи отпред, да пуши цигари, а при студено време да седи вътре и да си лафи с колежките ли? Ааа, Аркади, ще се караме ние с тебе!

- Аа... добре. Остава да Ви попитам и за брандинг шовинизма...

- Другата седмица ми е защитата.

- Вие ще поставите нови мащаби в науката. Едва ли някой някога е формулирал и изследвал такова явление. Това ще се преподава един ден! – зачетка го Аркади Пенчев.

Валери дръпна от пурата си.

- Надявам се. Сега тръгвам – имам да ходя в общината, че ще преименуваме булеварда долу на името на Теодор Паничков.

Михайлов стана и излезе.

XXII

Зала 1 на университета беши тясна да побере всички гости. Тук бяха половината колеги на професор Багдасаров, най-важната част от монетариумския елит, приятели на Валери Михайлов и още някакви хора, дошли с надежда да се облажат на коктейла в края на събитието. По правило тази част от посетителите нямаше никаква връзка с проявите, ами чисто и просто чрез добре разработена информационна схема разучаваше къде и кога точно ще има представяне на книга, конференция, изложба и т. н., за да отиде и да хапне на аванта. Неписано правило сред организаторите на някои

обществени събития беше да се примирят с присъствието на този вид посетители лапачи, стига те да не бъдат прекалено нахални. Така или иначе, „консуматорите“ попълваха бройката посещаемост тогава, когато имаше опасност тя да падне под критичния минимум.

Из залата се намираха и немалко хора, дошли от любопитство. Валери Михайлов винаги бе поощрявал присъствието на такъв род посетители, защото „така се изгражда връзка между хората и институцията“.

След първите думи, в които някакъв колега на Валери Михайлов говори как Монетариум не бил просто поредната комерсиална институция, а люпилня на таланти, и че хората в него имали „background in liberal arts“, дойде ред на проф. Багдасаров, който започна да чете рецензията:

- Драги гости, когато започнах да чета това изследване, бях откровено зарадван, че и в нашата страна се е появил автор, който да напише популярна история на банкова институция. Спокойно мога да кажа, че това е книгата, която ще накара Пол Едман да се скрие под масата от яд, а Майкъл Ридпат поне два месеца да не дава интервюта. „Монетариум за човешки същества“ е книга, която има какво да каже и на най-подготвения читател. На всичкото отгоре стилът на автора е толкова... ааа, захватывающий, че аз лично Ви съветвам да не започвате тази книга, ако имате работа на другия ден, защото няма да можете да спрете четенето, толкова е увлекателна! Още докато четете, разбирате, че не Вие поглъщате „Монетариум...“, ами по-скоро той е отворил пастта си и вече Ви е изгълтал като някакво обезумяло от глад животно. Нямам какво повече да добавя. Очаквайте от утре в добрите книжарници...

- ...и във всички представителства на територията на републиката! – додаде бързо Валери Михайлов, грабнал другия микрофон.

На задните редове Димитър Шейтанов промърмори със своя глас като на мечка:

- Да де, на републиката... Така е, като ни направиха република!

До него Драго Банев гледаше ли, гледаше.

- Е какво ще кажеш сега, Драго, кое е по-важно, физиката или?... – запита го жена му, ценният монетариумски кадър.

- Ох, паратайс, вж какво, тая книжка само доказва с какви глупости е заето съзнанието на хората. Тук няма никаква наука, къде е тука новаторското?

- Ооо, Драго, ти с твоята статья, колко хора я прочетоха и колко хора ще прочетат на Валери книгата?

- Те ми я отпечатаха статьята, но никакъв хонорар не ми броиха. Тържествува тъпотията – тъжно рече физикът.

Някой го потупа по рамото. Драго се обърна и видя огромния Димитър Шейтанов.

- Нищо, Драго, нищо, мъжки, така трябва – да работим за славата и честта на Родината!

На излизане Валери Михайлов се доближи до лидера на крайните, с когото напоследък бяха станали доста гъсти.

- Е, какво ще кажеш? Някакви забележки имаш ли?

- Г-н Михайлов, бих искал само да направи една вметка от по-друг характер.

- Слушам?

- Ще използвам случая да Ви кажа, че според мене е по-добре да не се казва „фронт офис“, а „предна линия“. Или най-добре „предна стража“, за да напомня за храбрите български воини, които самоотвержено са се сражавали със...

- Чакай, чакай, добре, ще го видим това. Кажи ми, разбра ли за онази дивотия с Радо?

- Разбрах, и, право да Ви кажа, не съм изненадан. Аз не разбирам какво друго сте очаквали от онова влашко куче! – Шейтанов се зарадва, че му е паднало да демонстрира национално самочувствие. – И, между другото, какво решихне по въпроса за възможната ни съвместна работа с партията ми? Вие сте точно силният гръб, от който се нуждаем!

- Оу... не знам. Ще взема решението си след обстоен анализ – бавно рече Валери.

И всеки пое кой откъде е.

XXIII

Радо седеше в стаята си в гръцкото курортното градче Ставрос и гледаше телевизия на лаптопа си. По някое време почнаха новини. Долу на екрана бързо вървяха акцентите в емисията.

- Известният физик д-р Драгомир Банев беше награден в категорията „Най-иновативно изследване“ за изминалата година, като основен принос за това има статията му *Evolutionary Map of the Universe: Tracing Clusters to High Red-shift*, публикувана в престижното издание *Journal of Astrophysics*. Награждаването стана набогата церемония в салона на ЕЦКИ, където присъстваше цветът на националната научна общност.

Показаха Драго, който държеше в ръка някакъв почетен плакет и нервно се хилеше. Зад него водещият на церемонията му ръкопляскаше, както и зрителите.

- А сега, новините от икономическия свят. На не по-малко престижна церемония в хотел Леосер беше определен и новият носител на най-престижната банкова награда у нас „Монетариум на годината“. Това е Монетариум Банк, които спечелиха и някои индивидуални отличия. Като например това на директора им г-н Валери Михайлов, който беше отличен в категорията „Проект с най-голямо културно-историческо значение“ за разработвания от него музей на основателя на Монетариум Теодор Паничков. Министърът на културата отбеляза, че в никой град-конкурент на столицата за европейска столица на културата няма проект за музей на банков основател. Това ни дава сериозни предимства в надпреварата, стига музеят да се завърши в срок.

Спечелването на тези две отличия далеч не беше лесно, тъй като в предварителната пресявка Монетариум имаха свирепа конкуренция, като например екипът на Лоренцо Патладжани и неговите хора от Ферари Банк. Предлагаме Ви видеоматериал от коментарите след награждаването.

Показаха изхода на хотела. Тълпа журналисти чакаше Валери Михайлов да излезе. Най-сетне той се появи.

- Г-н Михайлов, г-н Михайлов, какво ще кажете? Как ще коментирате?

Валерито се изпъчи и задърдори отчетливо:

- Само едно ще кажа. Страшно велики, страхотно добри!

И отмина нататък, където обаче въпросите не спираха:

- Как оценявате конкурентите си, какво ще им кажете?

- Само едно: зелените – трева да пасат, червените – ряпа да ядат!

Говорителката продължи:

- Припомняме, че г-н Валери Михайлов е завършил следдипломна квалификация в бившия СССР с работа на тема: „К вопросу улучшения обслуживания на фронт-офисе современного монетариума“ и е автор на редица книги от историята на Монетариум Банк. Сред тях са: „Монетариум Банк– история по повод 80 години от основаването“ и *The Valeri Mihaylov`s Who`s Who in Monetarium Bank 1931-2011: The Universal Monetarium Bank`s Who`s Who*²³. Трябва да отбележим и философското му съчинение „Нашият Монетариум – повече от монетариум“, в което той разсъждава за генезиса на банката си и нейната мисия.

Тези книги Валери беше издал с емблемата на НИД-а, като се разпространяваше и съкратена версия на английски език под заглавие *Monetarium Bank: Getting to know the general*²⁴.

- Ха! Голема работа! Единият шампион по природознание, другият шампион по стопанство! Книги писали, не знам си к`во си! А аз единия го прецаках, пък и на другия ще му дойде времето! – ухили се Радо и отвори спортен сайт.

---

²³ Нещо като „Всеобхватното „Кой кой е в Монетариум 1931-2011“. Бел. ав.

²⁴ Монетариум Банк: Да разберем основното (англ.). Бел. ав.

ПРИЛОЖЕНИЯ

БИБЛИОГРАФИЯ НА ТРУДОВЕТЕ НА ВАЛЕРИ МИХАЙЛОВ

Михайлов, В. *К вопросу улучшения обслуживания на фронт-офисе современного монетариума*. Дипл. теза. Москва. ГИФЭН имени Карла Маркса, 1978.

Михайлов, В. *Монетариум за човешки същества*. С., Монетариум Банк, 2014.

Михайлов, В. *Нашият Монетариум – повече от монетариум*. С., Монетариум Банк, 2013.

Михайлов, В. *Монетариум Банк – история по повод 80 години от основаването*. С., Монетариум Банк, 2011.

Михайлов, В. *Ролята на Монетариум Банк в историята на националната монетарна система*. С., Унив. издателство „Адам Смит“, 2012.

Mihaylov, V. *The Valeri Mihaylov`s Who`s Who in Monetarium Bank 1931-2011: The Universal Monetarium Bank`s Who`s Who*. S., Monetarium Bank, 2012.

Mihaylov, V. *Monetarium Bank: Getting to know the general*. S., Monetarium Bank, 2013.

ИЗ ДИПЛОМНАТА ТЕЗА НА ВАЛЕРИ МИХАЙЛОВ (ГИФЭН, Москва, 1978 г.)

Когда меня попросили пофилософствовать на тему *Улучшение обслуживания на фронт-офисе современного монетариума*, я немедленно согласился. Во-первых, я философствовать люблю. Во-вторых, предмет этот я знаю. Но взявшись за перо, вдруг понял, что проблема многостранна и неоднозначна, может получиться громадный философский трактат, а я по объема не успеваю, да и в формат этого исследования не умещусь. Поэтому я решил поделиться лишь некоторыми своими мыслями по данному предмету, причем в максимально практическом, прикладном аспекте...